

Varhaiskasvatuksen palveluverkkosuunnitelma ja toimintasuunnitelma 2021-2030

Tervetuloa varhaiskasvatuksen polulle

- Palveluverkkosuunnittelu ja toimintasuunnitelman työstäminen aloitettiin Kasvatus- ja sivistyslautakunnan päätöksellä vuonna 2020.
- Palveluverkkotyön taustalla on palveluun vastaavan lainsäädännön ja palveluntarpeen muutokset sekä Kuusamon kaupungin strategia.
- Palveluverkkotyöhön nimettiin työryhmä, jossa olivat mukana Kasvatus- ja sivistyslautakunnasta Marja Tornberg ja Harri Laurila. Muuten vakinaisina työryhmän jäseninä olivat varhaiskasvatuksen aluejohtajat Jaana Ronkainen, Marjo Lämsä, Sinikka Määttä/Piia Kylli, Susanna Pesonen ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja Soile Suorajärvi. Työryhmän koollekutsujana toimi varhaiskasvatusjohtaja Kati Savolainen.
- Tässä esityksessä on koostettu kaikki aineisto, jota palveluverkkotyössä on kerätty ja siihen on tehty toimintasuunnitelma ehdotus Kasvatus- ja sivistyslautakunnan hyväksyttäväksi.
- Kuvat on poimittu unsplash-kuvapalvelusta

Sisällysluettelo

- Historiakatsaus 4
- Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tavoitteet ja koulutuspoliittinen näkökulma 5
- Varhaiskasvatukseen vaikuttavia tulevia ja uusia lakimuutoksia 11
- Kansallinen lapsistrategia 12
- Kunnan velvoitteet ja päätökset 13
- Varhaiskasvatuksen organisaatio 15
- Palveluohjauksen prosessi, sijoittelu ja mitoitus 16
- Yksiköt 21
- Ohjaavat asiakirjat, toimintasuunnitelmat ja strategiat 33
- Palvelun kustannusrakenne 35
- Lasten hoidot tuet 39
- Yksityiset palvelujen tuottajat 41
- Perheille paras 42
- Varhaiserityiskasvatus 45
- Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset 50
- Lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa yhteiset asiakkaat 51
- Moniammatillinen verkostotyö 53
- Kuusamo – väestö ja asukasmäärä ja osallistuminen varhaiskasvatukseen 54
- Henkilöstö – tehtävänimikkeet ja näkökulmia varhaiskasvatuksen tulevaisuuteen 61
- Johtaminen 68
- Lasten näkökulma varhaiskasvatuksessa 69
- Riskit varhaiskasvatuksen järjestämisessä 73
- Huoltajien ajatuksia varhaiskasvatuksesta 74
- Palveluverkkosuunnitelman ja toimintasuunnitelman tavoitteiden asettelussa huomioitavaa 76
- Toimintasuunnitelma 80

Päivähoidosta varhaiskasvatukseen

- Kuusamon Lastenkodin historia alkaa jo marraskuusta 1938. Rakennus on toiminut lasten sairaalana, lastenkotina vuoteen 1974 saakka, jolloin kunta sijoitti tiloihin päiväkodin.
- Lasten päivähoidosta annettu laki astui voimaan 1973.
- 1970-luvulla rajattiin hyvätuloiset perheet päivähoitopalvelun ulkopuolelle.
- Perhepäivähoitajia oli 1980-luvulla enimmillään 130.
- Kuusamon ensimmäinen päiväkotirakennus rakennettiin vuonna 1985, jolloin Porkkatörmän päiväkotirakennus sai uudet asianmukaiset tilat.
- Subjektiiivisesta päivähoito-oikeudesta säädettiin vuoden 1985 päivähoitolain uudistuksessa, ja se on koskenut kaikkia alle kouluikäisiä lapsia vuodesta 1996.
- Kuusamo pilotoi yksityisen hoidon tukea 1990-luvun alussa.
- Kuntia sitova velvoite järjestää esiopetusta tuli voimaan 1 päivänä elokuuta 2001.
- Päivähoidon tulosalue siirtyi perusturvasta kasvatus- ja sivistystoimen alle 1.1.2009.
- Kolmiportainen tuki esiopetukseen tuli vuonna 2010.
- Esiopetuksen velvoittavuutta koskeva muutos tuli voimaan vuoden 2015 alusta.
- Päivähoidonohjaajat muutettiin varhaiskasvatuksen aluejohtajiksi.
- Uusi varhaiskasvatustila astui voimaan 1.9.2018, jolloin päivähoito muuttui varhaiskasvatukseksi ja kytkentä sosiaalihuollon sääädöksiin katkesi.
- Varhaiskasvatuksessa otettiin palvelumuotona käyttöön yksityinen varhaiskasvatus palvelusetelituotantona vuonna 2018.
- Varhaiskasvatuksessa otettiin palvelumuotona avoin varhaiskasvatus ja kerho käyttöön päiväkotirakennus Taikarepussa 2019.
- Varhaiskasvatusoikeus laajeni 1.8.2020 siten, että kaikilla lapsilla on oikeus varhaiskasvatukseen. Subjektiiivinen raja poistui.

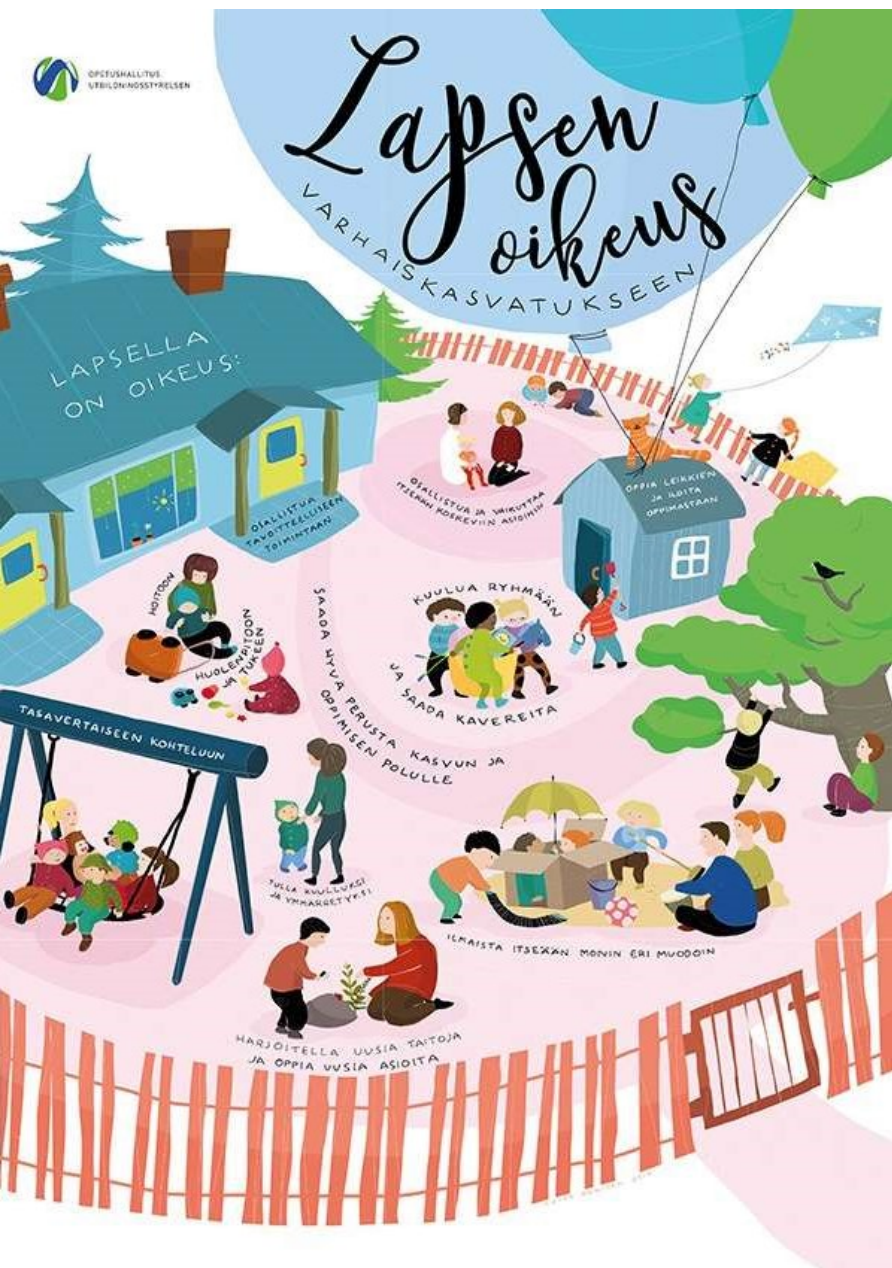

Varhaiskasvatuksen tavoite

- Varhaiskasvatuksen tavoitteista säädetään varhaiskasvatustlain 3§:ssä. Säännöksen mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia sekä tukea oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista. Tavoitteena on lisäksi varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen, turvallinen varhaiskasvatusympäristö sekä tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä.
- Varhaiskasvatustlain 4§ velvoittaa ottamaan huomioon lapsen edun ensisijaisuuden varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä. Lapsen edun ensisijaisuus on toiminnan järjestämistä sekä lain tulkintaa ohjaava yleinen periaate.

Varhaiskasvatussuunnitelma

- Opetushallituksen laatimat uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet astuivat voimaan vuoden 2019 alusta alkaen. Varhaiskasvatuksen järjestäjät päivittivät paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat kansallisten perusteiden mukaisesti ja ne otettiin käyttöön elokuussa 2019.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on kansallinen normi. Paikalliset suunnitelmat velvoittavat varhaiskasvatuksen henkilöstöä sitoutumaan varhaiskasvatuslain sekä perusteiden arvoperustan, tavoitteiden ja sisältöjen mukaiseen toimintaan niin päiväkodeissa, perhepäivähoidossa kuin avoimessa varhaiskasvatuksessa.
- Uudet varhaiskasvatussuunnitelmat vastaavat osaltaan muuttuvan maailman haasteisiin. Niissä on huomioitu yhteiskunnassa ja varhaiskasvatuksen toimintaympäristöissä tapahtuneita muutoksia sekä tutkimuksen tuomaa viimeisintä tietoa. Tämä ei tarkoita sitä, että kaikki vanha ja toimiva pitäisi muuttaa tai uudistaa. Ajattelu- ja toimintatapojen päivitys tähän päivään on kuitenkin välttämätöntä ja siihen työhön uusi vasu antaa työkaluja.

Varhaiskasvatuksesta vauhtia kasvun ja oppimisen polulle

- Varhaiskasvatus on koulutusjärjestelmämme kivijalka. Varhaislapsuus on intensiivistä kehityksen ja oppimisen aikaa. Keskeiset kehitykselliset muutokset tapahtuvat jo ennen kouluikää. Siksi se, mitä lasten elämässä tapahtuu tuona aikana, on merkityksellistä sekä lapsen tämän hetkisen, että tulevan elämä kannalta.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden myötä varhaiskasvatus on kytketty tiiviisti osaksi elinikäisen kasvun ja oppimisen polkua sekä opetussuunnitelmien jatkumoa. Perusteista löytyy monia yhtymäkohtia esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmiin. Suomalaisen kasvatusta ja koulutusjärjestelmän yhtenäinen arvoperusta, käsitys lapsesta ja oppimisesta sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteista turvaavat lapsen näkökulmasta johdonmukaisesti etenevän opinpolun.

Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys

Varhaiskasvatussuunnitelma - Varhaiskasvatuksessa rakennetaan laaja- alaista osaamista

- Laaja-alainen osaaminen on muun muassa monilukutaitoa, itsestä huolehtimista ja arjen muita taitoja. Se on myös kulttuurista osaamista ja vuorovaikutustaitoja, joita tarvitaan yhä monimuotoisemmassa maailmassa. Hyvä varhaiskasvatus antaa vankan pohjan näiden tietojen ja taitojen kehittymiselle.
- Ajattelu ja oppiminen itsessään ovat tärkeitä tulevaisuuden taitoja. Puhutaankin paljon elinikäisestä oppimisesta, joka edellyttää rohkeutta, innostusta, luottamusta ja avoimuutta uusia asioita kohtaan.
- Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja itsensä ilmaiseminen korostuvat moninaistuvassa maailmassa. Varhaiskasvatuksessa luodaan pohja toisten ihmisten kunnioittamiselle ja vuorovaikutustaitojen oppimiselle.
- Itsestä huolehtimisen ja arjen taitojen opettelu ovat keskeinen osa varhaiskasvatuksen toimintaa. Omasta ja toisten hyvinvoinnista opitaan huolehtimaan turvallisessa vuorovaikutuksessa. Myös kestävän elämäntavan periaatteita toteutetaan kaikessa varhaiskasvatuksen toiminnassa.
- Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen ovat enenevässä määrin osa lasten elämää ja erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä toimimisen harjoittelu on varhaiskasvatuksen tehtävä.
- Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot sekä motivaatio oppia uutta vahvistuvat, kun lapset saavat itse olla mukana vaikuttamassa siihen, mitä tehdään ja miten. On tärkeää, että lapsilla on mahdollisuus osallistua ja harjoitella omia vaikuttamismahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa.

Esiopetuksen tavoite

- Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle.
- Esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Toimintaa suunnitellaan lapsilähtöisesti ja sen tehtävä on vahvistaa lapsen myönteistä minäkuva ja käsitystä itsestään oppijana.
- Esiopetusta kehitetään inklusion periaatteiden mukaisesti. Esiopetuksella on suuri merkitys lasten kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä.
- Esiopetus suunnitellaan ja toteutetaan siten, että lapsilla on mahdollisuus innostua, kokeilla ja oppia uutta. Leikkiessään ja toimiessaan erilaisissa oppimisympäristöissä lapset laajentavat osaamistaan eri tiedon- ja taidonaloilla.
- Esiopetuksessa lapsilla on tilaisuuksia monipuoliseen vuorovaikutukseen ja sosiaalisten taitojensa vahvistamiseen. Tavoitteena on, että lapset oppivat arvostamaan ihmisten yhdenvertaisuutta ja omaa ainutlaatuisuuttaan.
- Esiopetuksen tavoitteena on edistää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Esiopetuksessa käytetään varhaiskasvatukseen soveltuvaa pedagogiikkaa ja kunnioitetaan lasten mielenkiinnon kohteita opetuksen järjestämisessä.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Koulutuspoliittinen näkökulma varhaiskasvatukseen tulevaisuuteen

- Vuoden 2013 alusta varhaiskasvatus ja päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus siirtyivät sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön.
- Varhaiskasvatuksessa luodaan perusta esi- ja perusopetusta varten
- Opetus- ja kulttuuriministeriön varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelman - Oikeus oppia tavoitteena on taata varhaiskasvatukselle vahva perusta lapsen myöhemmälle oppimiselle. Laadukkaaseen varhaiskasvatukseen osallistuminen ja varhaiseen oppimiseen panostaminen tasaa perhetaustoista johtuvia eroja oppimisessa.
- Vuosina 2020-2022 toteutettavan varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelman tavoitteena ovat:
  - Luomme tasa-arvoisia edellytyksiä oppimispoluille
  - Edistämme oppimisen tukea
  - Luomme oppimiselle joustavamman alun
  - Parannamme varhaiskasvatuksen laatua

Varhaiskasvatukseen vaikuttavia tulevia ja uusia lakimuutoksia

- Asiakasmaksujen pieneneminen 1.8.2021 astuu voimaan
- Henkilöstön ilmoitusvelvollisuus varhaiskasvatuksen toteuttamiseen liittyvästä epäkohdasta tai ilmeisestä epäkohdan uhasta. Voimaantulo 1.8.2021 alkaen.
- Henkilöstömitoituksesta poikkeamisen tarkentaminen. Henkilöstömitoituksen suhdeluvusta ei saa poiketa henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä. Voimaantulo 1.8.2021 alkaen.
- Kaksivuotisen esiopetuksen pilotointi käynnissä.
- Yksityinen varhaiskasvatus luvanvaraiseksi-lakiesitys tekeillä
- Kolmiportaisen tuen lakiesitys eduskunnassa hyväksyttävänä

Kansallinen lapsistrategia

- Kansallisen Lapsistrategian tavoitteena on

- luoda lapsen oikeuksia kunnioittava, lapsi- ja perhemyönteinen Suomi,
- lapsen oikeuksien ja aseman vakiinnuttaminen että lapset huomioidaan kaikessa poliittisessa ja tosiasiallisessa toiminnassa muiden yhteiskunnan jäsenten rinnalla ja että lapset saavat tietoa heille kuuluvista oikeuksista.
- Lisäksi tavoitteena on haavoittuvassa asemassa olevien lasten aseman turvaaminen ja heidän tarpeiden parempi tunnistaminen.

Strategia luo pitkäjänteisen, hallituskaudet ylittävän ja eri hallinnon aloja yhdistävät toimenpiteet.

Strategisia linjauksia, jotka koskevat varhaiskasvatusta

- Käännetään oppimistulokset nousuun ja vähennetään eriarvoisuutta suunnitelmallisilla ja tavoitteellisilla toimenpiteillä.
- Varmistetaan riittävät resurssit varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa.
- Turvataan ei lapsiryhmien asema ja huomioidaan haavoittuvuus vahvistamalla yhteisöllistä ja osallistuvaa toimintakulttuuria sekä varmistamalla toimiva inkluusio ja yksilölliset oppimispolut.
- Tunnistetaan varhaiskasvatuksen merkitys osana koulutusjärjestelmää.
- Vahvistetaan varhaiskasvatuksen laatua mm. turvaamalla korkeasti koulutettu henkilöstö sekä arvioimalla ja kehittämällä toimintaa monipuolisesti
- Nostetaan varhaiskasvatuksen osallistumisastetta tuomalla laajemmin esiin varhaiskasvatuksen yksilöllistä ja yhteiskunnallista merkitystä, pienentämällä asiakasmaksuja ja laajentamalla maksuttomuutta. Tavoitteena maksuton varhaiskasvatus.
- Parannetaan varhaista perustaitojen oppimista ja vuorovaikutussuhteiden pysyvyyttä kehittämällä esiopetusta ja perusopetuksen alkuvaihetta kokonaisuutena.
- Kehitetään osaamista ja lisätään resursseja lasten hyvinvoinnin tukemiseen.
- Vahvistetaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja varhaiskasvatuksessa. Kiusaamisen puuttumisen malleja haetaan ja hyväksi koettuja viedään levitetään. Tuetaan yhteisöllisyyttä lasten arjessa.
- Varmistetaan monialaisen yhteistyön toteutuminen, jotta lapset ja perheet saat riittävää kokonaisvaltaista tukea.
- Työn ja perheen yhteensovittamisen linjauksissa on kirjattu tavoitteeksi turvata perheiden valinnanvapaus järjestää etenkin pienten lasten hoito kotona.
- Lapsivaikutusten arviointia ja lapsibudjetointia koskevia menettelyjä ja osaamista kehitetään.

Valtioneuvoston julkaisu 2021:8

Kunnan velvoite

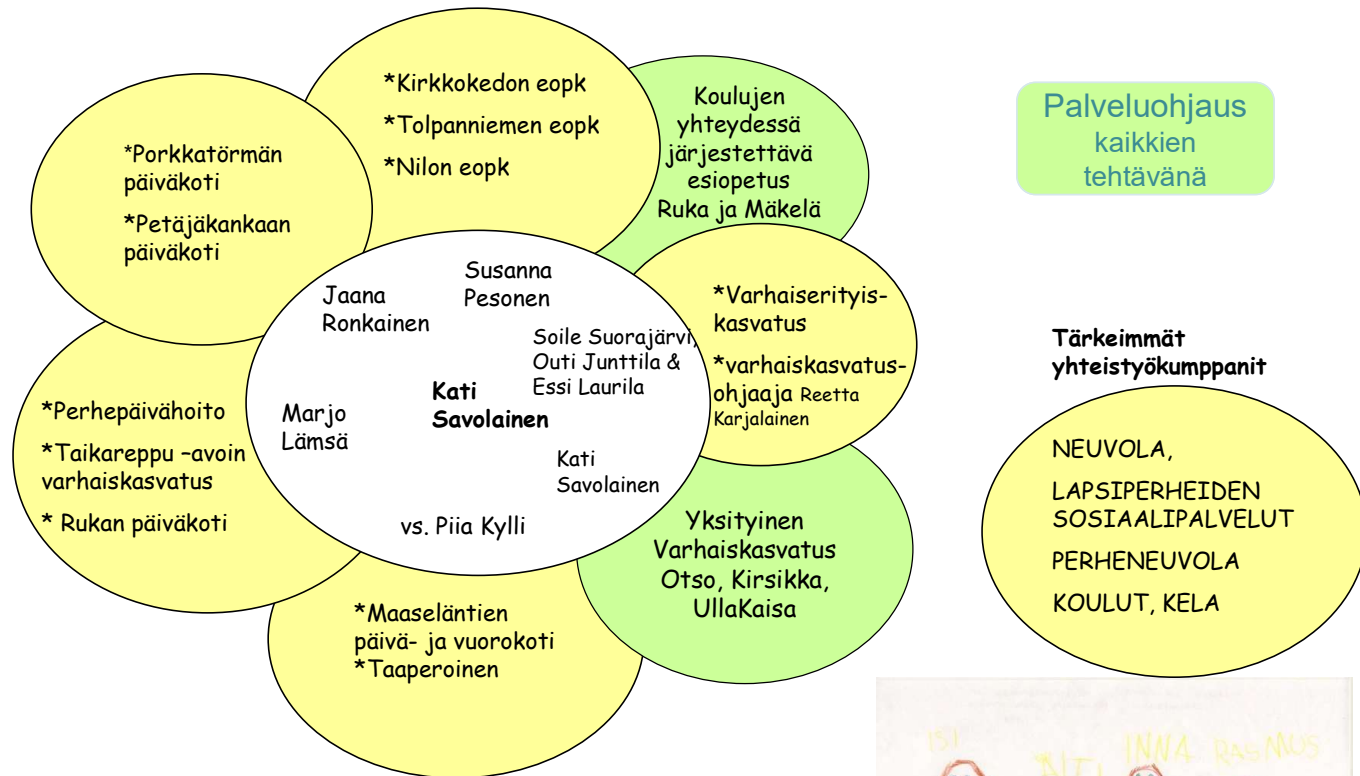
- Varhaiskasvatustilain 5§:n mukaisesti kunnan on huolehdittava lasten varhaiskasvatuksen järjestämisestä asukkaalleen. Kunnan asukkaalla tarkoitetaan sitä, jonka kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta kyseinen on. Jollei lapsella ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa, häntä pidetään sen kunnan asukkaana, jossa hän oleskelee.
- Lapsella on tietyissä tilanteissa oikeus saada varhaiskasvatusta myös kunnalta, joka ei ole lapsen kotikunta. Kiireellisissä tapauksissa tai olosuhteiden muutoin niin vaatiessa kunnan on huolehdittava varhaiskasvatuksen järjestämisestä muullekin kunnassa oleskelevälle henkilölle kuin kunnan asukkaalle.
- Kunnan on järjestettävä varhaiskasvatusta myös lapselle, joka asuu vanhempiensa tai muiden huoltajiensa työn, opiskelun tai vastaavien syiden vuoksi kotikuntansa ulkopuolella, eikä hänen kotikuntansa kotikuntalain 3§:n perusteella muutu tai hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa.
- Varhaiskasvatusta on järjestettävä myös lapsen vanhempien tai muiden huoltajien asuessa eri paikkakunnilla, jolloin lapsen kotikunta on sama kuin toisen huoltajan, mutta jaetun asumisen takia hän asuu ja hänellä on varhaiskasvatuksen tarve molemmilla paikkakunnilla.
- Jos lapselle järjestetään varhaiskasvatusta kahden kunnan alueella, on maksu määrättävä erikseen molemmissa kunnissa. Tällöin maksu määrätään osa-aikaisen varhaiskasvatuksen kuukausimaksuna.
- Kuusamossa kiintiöpakolaiset ja maahanmuuttajat saavat osallistua varhaiskasvatukseen kotoutumisprosessin aikana.

PETUn ja KASIn päätöksiä

- Käyttöaste tavoite 85% (perusturvan aikana tehty)
- Yksityisen palvelusetelipalvelun piirissä asiakkaista 30% raja
- Esiopetusta järjestetään esiopetuspäiväkodeissa

Lähtökohtana työssämme on varhaiskasvatussuunnitelma, asiakaslähtöisyys, vanhempien kotikasvatuksen tukeminen, vaihtoehtoisten palvelujen tarjoaminen mahdollisuuksien mukaan, resurssien joustava käyttö sekä tiimijohtaminen

Päivitys 9/2021

Palveluohjauksen prosessi varhaiskasvatuksessa

1. Perhe jättää sähköisen hakemuksen järjestelmään. Mikäli ei ole mahdollista täyttää sähköisen järjestelmän kautta esim. asiakas ei ole suomen kansalainen, voi hakemuksen täyttää paperisena ja toimittaa varhaiskasvatustoimistoon.
2. Varhaiskasvatuksen toimistosihteeri tulostaa hakemuksen ja toimittaa sen 1. hakutoiveena esitetyn yksikön vastaavalle aluejohtajalla

Porkkatörmän pk
Petäjäkankaan päiväkoti
Erityiset tarpeet/kuntouttavavarhaiskasvatus

Jaana Ronkainen

Taikareppu – avoinvarhaiskasvatus
ja kerho
Rukan päiväkoti
Perhepäivähoito

Marjo Lämsä

Tolpanniemen esiopetus
Kirkkokedon esiopetus
Nilonkankaan esiopetus
Mäkelän esiopetus
Ruka esiopetus

Susanna Pesonen

Taaperoinen
Maaseläntien päiväkoti

Piia Kylli

3. Kyseisestä yksiköstä vastaava aluejohtaja kontaktoi perheen ja selvittää tarkemmin varhaiskasvatustarpeen yksityiskohtia ennen sijoittelupalaveria. Perheelle ei voi luvata suoraan varhaiskasvatuspaikkaa.
4. Varhaiskasvatushakemuksia säilytetään sijoittelukansiossa, jota säilytetään arkistossa.
5. Hakemus käsitellään sijoittelupalaverissa, jossa tehdään päätös sijoitusyksiköstä.
6. Päätöksen mukaisen yksikön vastaava aluejohtaja ottaa perheeseen yhteyttä perheeseen ja kirjaa päätöksen varhaiskasvatuksen toimistosihteerille valmisteltavaksi. Aluejohtaja perehdyttää perheen palvelujen käyttäjäksi ja sopii tutustumisesta yksikköön.
7. Varhaiskasvatuksen toimistosihteeri toimittaa varhaiskasvatuspäätöksen perheelle joko sähköisesti tai kirjallisesti ja päätös arkistoidaan arkistointiohjeen mukaisesti

Sijoittelun periaatteita

- Sijoitus tapahtuu 2 viikon – 4 kuukauden sisällä hakemuksen tulemisesta riippuen varhaiskasvatustarpeesta. Työn ja opiskelun takia tai muuten perustellusta tarpeesta sijoittelua voidaan kiirehtiä.
- Varhaiskasvatuksessa sijoittelua tapahtuu viikoittain.
- Sijoittelussa huomioidaan lähipäiväkotiperiaate ja vanhempien toiveet sekä lapsen varhaiskasvatustarve.
- Sijoittelua tehdään varhaiskasvatustarpeen mukaan siten, että lyhyemmän aikaa sijoittelulistalla ollut voi saada paikan ennen pidempään jonossa ollutta.
- Varhaiskasvatuspaikkoja voi jonottaa sisäisesti toiseen yksikköön ellei alkuperäinen sijoittelussa tullut yksikkö vastaa perheen tarpeita.
- Sijoittelun rajat ryhmien täytölle asettaa varhaiskasvatuslaki ja yksikön fyysiset puitteet sekä se, että ryhmän toiminta on pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti tuotettavaa.

Varhaiskasvatuspalvelujen järjestäminen

- Varhaiskasvatuslain 5 §:n mukaan *kunnan on järjestettävä tässä laissa säädettyä varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.*
- varhaiskasvatuslain 9 §:n mukaan varhaiskasvatus saa pääsääntöisesti kestää enintään kymmenen tuntia yhtäjaksoisesti, lukuun ottamatta vuorohoitoa, jossa päivittäinen kesto on lapsen tarpeen mukainen.
- Varhaiskasvatuslain 13 §:n mukaan *vuorohoitoa järjestetään iltaisin, öisin, viikonloppuisin ja arki- ja juhlapyhinä päiväkodeissa tai perhepäivähoidossa. Vuorohoitoa on järjestettävä tarpeen mukaisessa laajuudessa lapselle, joka tarvitsee sitä vanhemman tai muun huoltajan työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi.*
- Varhaiskasvatuslain 4 §:n mukaan *varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.*

Mitoitus

- Lasten ja aikuisten määrän sääntely perustui 1970- ja 1980-luvuilla päiväkotien enimmäisryhmäkokojen määrittelyyn.
- Vuonna 1992 alkaen on kasvattajien ja lasten välistä suhdetta määritelty suhdeluvun kautta.
- Kunta voi poiketa suhdeluvusta, jos lasten keskimääräiset hoitopäivät ovat jatkuvasti huomattavasti vähäisemmät kuin toimintapäivät. Poikkeaminen voi tapahtua siten, ettei lapsia ole jatkuvasti yhtäaikaaisesti hoidossa enempää kuin kokonaissuhdeluku edellyttää.
- Päiväkodeissa alle 3v. kerroin on 1,75 ja yli 3v. kerroin on 1
- Esiopetuksessa lapsen kerroin on esiopetus sijoituksessa 0,538. Mikäli lapsi osallistuu esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen kokoaikaisesti, kerroin on kokonaisuudessaan 1.
- Tuen portailla olevilla lapsilla voi kerroin korottua.
- Mitoitusta seurataan tarkastelemalla kasvatusvastuullisen henkilöstön määrän suhdetta tosiasiallisesti läsnäolevien lasten määrään koko toimintapäivän ajalta ja koko yksikön tasolta.

Perusperiaatteet:

- Lapsia, jotka osallistuvat varhaiskasvatukseen samoina aikoina, ei voida sijoittaa samalle paikalle
- Päiväkodin tulee suunnitella käytettävissä olevat resurssinsa ottaen huomioon etukäteen tiedossa olevat lasten läsnä- ja poissaolot ja myönnetyn paikan tosiasiallinen käyttö.
- Suhdeluvusta poikkeaminen ei voi olla jatkuvaa, vaan sen tulee olla luonteeltaan lyhyt aikaista ja satunnaista. Ei saa perustua henkilöstön poissaoloon.
- Riittävän sijaisjärjestelmän luominen ja ylläpitäminen

Päiväkodissa tulee kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on varhaiskasvatuslain (540/2018) 26–28 §:ssä säädetty ammatillinen kelpoisuus, enintään seitsemää enemmän kuin viisi tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa olevaa kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden. Enintään neljää alle kolmivuotiaista lasta kohden tulee päiväkodissa kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on edellä tarkoitettu ammatillinen kelpoisuus. (30.12.2019/1586)

Päiväkodissa tulee kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on 1 momentissa mainittu ammatillinen kelpoisuus enintään 13 enintään viisi tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa olevaa kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden. (Valtioneuvoston asetus 1§)

Esiopetukseen

- Esiopetukseen huoltaja ilmoittaa lapsen sähköisen WILMA -järjestelmän kautta.
- Kesken vuoden muuttava perhe on yhteydessä esiopetuksesta vastaavaan aluejohtajaan joka ottaa vastaan ilmoittautumisen. Aluejohtaja perehdyttää perheen palvelun käyttäjäksi ja ohjaa, miten tarvittaessa haetaan esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta sekä sopii tutustumisesta yksikköön, jonka piiriin lapsi kuuluu.
- Sähköisen ilmoittautumisen kautta, perheelle lähetetään kotiin kirje, jossa kerrotaan esiopetukseen liittyvistä käytänteistä ja ohjeistetaan tutustumiseen ja täydentävään varhaiskasvatukseen hakemisesta.
- Esiopetuksesta vastaava aluejohtaja tekee esiopetuspäätöksen
- Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuspäätöksen tekee esiopetuksesta vastaava aluejohtaja.

Porkkatörmän päiväkoti

- v. 1985 valmistunut, n. 1000m²
- 66-paikkainen päiväkoti
- Aukioloaika klo 6:30-17:30 ma-pe
- Kuntotarkastuksen perusteella saneeraus tehty 2020-2021
- Tukipalvelut; SOL
- Työntekijöitä: 18

Ryhmät:

Muksula 12 paikkaa alle 3-vuotiaille

Esikot 12 paikkaa alle 3-vuotiaille

Vanamot 21 paikkaa 3-5-vuotiaille

Kissankellot 21 paikkaa 3-5-vuotiaille

Vanamot ja Kissankellot (21+21) on jaettu pysyviin pienryhmiin eli 16+16+10

(10-paikkainen pienryhmä **Kurjenmiekat**)

- Erityispiirteensä laadukas ja vaikuttava kuntouttava varhaiskasvatustyö.
- Pysyvä pienryhmä rakennettu kahdesta isosta ryhmästä
- Tilat, kalusteet ja välineet ergonomiset ja uusitut

- Varhaiskasvatuksen opettajien saatavuus
- Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten/perheiden määrä on kasvanut

Petäjäkankaan päiväkoti

- v. 1990 valmistunut, n. 800m²
- 54-paikkainen päiväkoti
- Aukioloaika klo 6:30-17:30 ma-pe
- Kuntotarkastus tehty 2018
- Piha-alue remontoitu 2017
- Tukipalvelut; kaupunki
- Työntekijöitä: 13

Ryhmät:

Tiitiäiset 12 paikkaa alle 3-vuotiaille

Mettäset 21 paikkaa 3-5-vuotiaille

Menninkäiset 21 paikkaa 3-5-vuotiaille

- Piha-alue toimii hyvin ja kiinteistössä puitteet kunnossa
- Pystytään keskittymään sisällön ja toiminnan kehittämiseen

Yhden lastenhoitajan pohjan vakinaistaminen pohdinnassa ja sen muuttaminen 2030 mennessä sosionomin pohjaksi.

- Kiinteistön kunnon ylläpitäminen
- Kuntouttavan varhaiskasvatuksen toteuttaminen
- Varhaiskasvatuksen opettajien saatavuus

Maaseläntien päiväkoti

- v. 2013 saneerattu ja uusi valmistunut, n. 1027m²
- 87-paikkainen päiväkoti
- Aukioloaika päiväpuoli: klo 6:30-17:30 ma-pe, vuoropuoli ympärivuorokauden ma-su
- Kuntotarkastus tehty
- Tukipalvelut; kaupunki/SOL
- Työntekijöitä 23

Ryhmät:

Juolukat 12 paikkaa alle 3-vuotiaille

Vaapukat 21 paikkaa 3-5-vuotiaille

Herukat 12 paikkaa alle 3-vuotiaille

Mesimarjat 21 paikkaa 3-5-vuotiaille

Karpalot 21 paikkaa 3-5-vuotiaille

- Kiinteistössä puitteet kunnossa

- Piha-alueen kehittäminen
- Vuorohoidon palvelunjärjestämisen ominaispiirteet.
- Perheiden kanssa käydään keskustelua lapsen hoitopäivän pituudesta lapsen edun näkökulmasta, kun lapsen päivänmitta ylittää toistuvasti 10 tuntia.
- Varhaiskasvatuksen opettajien ja muun henkilöstön saatavuus vuoropuolella.

Päiväkoti Taikareppu

- n. 467m²
- 54-paikkainen päiväkoti
- Aukioloaika klo 6:30-17:30 ma-pe
- Vuokrattu tila, joka saneerattu 2019-2020
- Tukipalvelut; kaupunki/SOL/ulkoinen kiinteistönhoito
- Työntekijöitä 12

Ryhmät:

Nallekarhut	12 paikkaa alle 3-vuotiaille
Oravat	14 paikkaa 3-5-vuotiaille
Linnut	14 paikkaa 1-5-vuotiaille
Pupujussikat	14 paikkaa 1-5-vuotiaille
Sudet-kerho	14 paikkaa 1-5-vuotiaille

- Ryhmät toimivat sisarusryhminä, pienryhmätoimintaa painottaen.
- Tarjoaa erilaisia vaihtoehtoja perheille.
- Kerhoryhmän maksuttomuus ja oikeus saada kodinhoidontukea ovat plussaa erityisesti alle 3-v. lapsien perheille.
- Pysyvät pienemmät ryhmät ja toimintapäivät, etu lapsille
- Mahdollisuus siirtyä talon sisällä ryhmästä toiseen

- Kiinteistö ei jousta palvelun lisääntymisen mukana, tilaohjelma tehty
- Kerhotoiminnan kehittäminen yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa on yksi tarkasteltava asia tulevaisuudessa.
- Lapset voivat joutua siirtymään yksiköstä toiseen, jos alkaa työhön tai opiskeluun liittyvä varhaiskasvatustarve.
- Perhepäivähoidon varahoitoyksikkö – huomioitava sijoittelussa

Rukan päiväkot

- Rivitaloksi rakennettu v. 1972, josta muokattu päiväkodiksi v. 2012. Kuntotarkastuksen jälkeen remontoitu.
- 47-paikkainen päiväkot
- Aukioloaika klo 6:30-17:30 ma-pe, illat/viikonloput tarpeen mukaan
- Vuokrattu tila, Kuusamon vuokratalot Oy
- Tukipalvelut; kaupunki/SOL/vuokranantaja
- Työntekijöitä; 11
- Tilaohjelma tehty

- Päiväkodin oma kiinteistö on hyvässä kunnossa
- Positiivisia asioita; keskeinen sijainti, saavutettavuus, luonto ja sen hyödyntäminen
- Nykyiset ryhmäjaot toimivia, vahvuus on joustavuus ja kyky muuntua tiloista huolimatta lasten tarpeisiin.
- Lapsille riittää kavereita ja useimmat jatkavat sitten yhteistä polkua Rukan koululle eskariin.

- Kiinteistö ei jousta palveluntarpeen lisääntymisen mukana. Tilaohjelma tehty.
- Piha-alueen kehittäminen tilaohjelman mukana.
- Nykyinen laajennettu aukioloaika palvelee perheitä, mutta ei kaikkia. Viikonlopuissa/illoissa vähän lapsia eli silloin ei ole välttämättä kavereita.
- Palvelun laajentamista tarkastellaan tilaohjelman yhteydessä.
- Yhteistyön kehittäminen koulun kanssa.

Ryhmät:

Sydänpäivät 12 paikkaa alle 3-vuotiaille

Kuusenerkät 21 paikkaa 3-4-vuotiaat

Revontulet 14 paikkaa 5-vuotiaat

Taaperoinen, Kolvangintien ryhmäperhepäiväkoti

- Rakennettu v. 2007, kiinteistö on Kuusamon kaupungin
- Aukioloaika klo 6:30-17:30 ma-pe
- Tukipalvelut; kaupunki/SOL/Kiinteistönhoito ostettu Kuusamon vuokratalot Oy:ltä
- Työntekijöitä 2-
- 12-paikkainen ryhmäperhepäiväkoti

- Kiinteistön kunto hyvä
- Kodinomainen

- Väliaikainen yksikkö, joka käynnistetään tarpeen mukaisesti.
- Henkilöstö rekrytoidaan tarpeen mukaan.
- Yksikkö kaukana keskustasta heikkojen yleisten kulkuyhteyksien päässä.

Kirkkokedon esiopetuspäiväkoti

- Kuntotarkastus v. 2019 ja tilaohjelma tehty
- Aukioloaika klo 6:30-17:30 ma-pe, esiopetusta ma-to klo 9-13 ja pe klo 9-12
- Tukipalvelut; kaupunki/SOL/
- Työntekijöitä 12
- Esioppilaita 52 lv. 2021-2022

Ryhmät:

Touhutupa

Puuhapirtti

Vilskevintti

- Tilat ovat toimivat
  - Yhteistyö ryhmien välillä joustavaa, joustavat ryhmittelyt mahdollisia
  - Opettajien kollegiaalinen tuki heijastuu lapsiin, pedagogiikka ja toiminta
  - Esiopetuksen ja koulun väliseen yhteistyöhön kiinnitetään huomiota
-
- Kuntotarkastuksessa noussut esiin remonttitarpeita. Tilaohjelma tehty.
  - Tukea tarvitsevien ja eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten määrä lisääntynyt
  - Esiopetuksen opettajien ja sosionomien rekrytointi haastavaa
  - Oppilaaksiottoalue ei tue lähikoulu/-päiväkotiperiaatetta kaikkien lasten kohdalla
  - Kaksivuotisen esiopetuksen järjestämiseen tilat eivät anna myöten. Valtakunnallinen tahtotila joustavasta aloituksesta ei toteudu.

Nilonkankaan esiopetuspäiväkoti

- Rakennettu v. 1966 ja pohjoispäädyn laajennusosa on otettu käyttöön v. 1972. Peruskorjattu 1990 -luvulla ja liikuntasalin osalta 2015.
- Aukioloaika klo 6:30-17:30 ma-pe, esiopetusta ma-to klo 9-13 ja pe klo 9-12
- Loma-aikoina toimii päivystävänä yksikkönä uuden koulun valmistuttua
- Tukipalvelut; kaupunki/SOL/
- Työntekijöitä 10
- Esioppilaita 48 lv. 2021-2022

Ryhmät:

Perhoset

Korennot

Leppäkertut

- Uusi koulu ja esiopetus rakenteilla. Esiopetus on osallistunut aktiivisesti tilanohjelman ja rakentamisen suunnitteluun.
- Opettajien kollegiaalinen tuki heijastuu lapsiin, pedagogiikka ja toiminta
- Koulun ja esiopetuksen yhteistyö toimii.

Yhden lastenhoitajan paikan vakinaistaminen tai muuttaminen sosionomiksi, pohdittava. Säännöllisesti ollut kolme ryhmää ja paine uuden Nilonkankaan koulun ja esiopetuksen rakentuessa kolmelle ryhmälle olemassa.

- Tukea tarvitsevien lasten määrä lisääntynyt
- Esiopetuksen opettajien ja sosionomien rekrytointihaaste
- Oppilaaksiottoalue ei tue lähikoulu/-päiväkotiperiaatetta kaikkien lasten kohdalla
- Kaksivuotisen esiopetuksen järjestämiseen tilat eivät anna myöten. Joustava aloitus ei toteudu.

Tolpanniemen esiopetuspäiväkoti

- Rakennettu v. 1984,
- Kuusamon vuokratalot oy:n kiinteistö
- Kuntotarkastus tehty
- Aukioloaika klo 6:30-17:30 ma-pe, esiopetusta ma-to klo 9-13 ja pe klo 9-12
- Tukipalvelut; kaupunki/SOL/
- Työntekijöitä 3
- Esioppilaita 11 lv. 2021-2022

- Tolpanniemessä asuville lapsille lähikouluperiaate toteutuu hyvin
- vahvuutena yhteisöllisyys ja kodikkuus

- Tiivis koulun tilojen käyttö. Siirtymiä yksikköjen välillä paljon.
- Yksittäiset lapset ääriajoilla jäävät vaille leikkikaveria
- Tilat ei ole suunniteltu varhaiskasvatuksen tarpeeseen. Tilat eivät joustu tarpeen mukaan. Piha-alue puutteellinen.
- Esiopetuksen opettajien ja sosionomien rekrytointihaaste
- Oppilaaksiottoalue ei tue lähikoulu/-päiväkotiperiaatetta kaikkien lasten kohdalla.
- Kaksivuotisen esiopetuksen järjestämiseen tilat eivät anna myöten. Joustava aloitus ei toteudu.
- Lasten määrä vaihtelee voimakkaasti vuosittain

Yksi ryhmä

Rukan ja Mäkelän esiopetus

- Rakennettu v. 1972 Rukan koulu ja 1953 Mäkelän koulu
- Kuntotarkastus tehty
- Aukioloaika klo 8.00-17:30 ma-pe, esiopetusta ma-to klo 9-13 ja pe klo 9-12
- Tukipalvelut; kaupunki/SOL/
- Työntekijöitä 3
- Esioppilaita Rukalla 16 ja Mäkelässä 18 lv. 2021-2022

Yksi ryhmä

- Yhtenäinen koulupolun mahdollista joustavasti
  - Koulun ja esiopetuksen yhteistyö
  - Mäkelässä hyvät tilat
  - Kelpoiset opettajat
  - Luonto lähellä
- Mäkelän koululla hyvät puitteet. Rukan koululla ei jakotilamahdollisuuksia.
  - Esiopetuksen opettajien ja sosionomien rekrytointi haastavaa
  - Oppilaaksiottoalue ei tue lähikoulu/-päiväkotiperiaatetta kaikkien lasten kohdalla.
  - Kaksivuotisen esiopetuksen järjestämiseen tilat eivät anna myöten. Joustava aloitus ei toteudu.
  - Esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen yhteistyön kehittäminen.

Käylä ja Nissinvaara, esiopetus

- Rakennettu v. 1992 Käylän koulu ja v.1950 Nissinvaaran koulu
- Aukioloaika klo 8.00-17:30 ma-pe, esiopetusta ma-to klo 9-13 ja pe klo 9-12
- Tukipalvelut; kaupunki/SOL/
- Työntekijöitä 1, täydentävää varhaiskasvatusta hoitaa
- Ei esioppilaita lv. 2021-2022

- Yhdysluokassa esiopetusoppilas sulautuu perusopetukseen, joustava aloitus ja tiivis yhteistyö
- Luonto lähellä

- Kiinteistöä ei ole suunniteltu varhaiskasvatusyksiköksi.
- Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus ei toteudu varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti.
- Esioppilaiden määrä vaihtelee. Omanikäisiä ei välttämättä ole.
- Esiopetuksen opettajien ja sosionomien rekrytointihaaste
- Oppilaaksiottoalue ei tue lähikoulu/-päiväkotiperiaatetta kaikkien lasten kohdalla.
- Kaksivuotisen esiopetuksen järjestämiseen tilat eivät anna myöten. Joustava aloitus ei toteudu.
- Esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen välinen yhteistyö.

Lapset olleet mukana Käylässä yhdysluokassa 0-2 vuosiluokassa

Nissinvaarassa ei ole järjestetty esiopetusta. Oppilaat jakautuneet Mäkelään tai Kirkkokedolle perheiden toiveiden mukaisesti.

Perhepäivähoito

- Kolme perhepäivähoitajaa vuonna 2021-2022
- Toiminta-aika klo 6.30-17.30, tarpeen mukaan
- Perhepäivähoitaja työskentelee omassa kodissa
- Varahoitopaikan järjestetään kaupungin päiväkodissa (Taikareppu)
- Varhaiskasvatustilaki ja paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma ohjaavina asiakirjoina
- Aluejohtaja sijoittaa, suunnittelee työvuorot ja tiedottaa/kouluttaa perhepäivähoitajia. Kustannuskorvaukset ja sähköinen kirjaaminen.

Palvelumuotoa ei haluta poistaa palveluvalikosta, mutta järjestämisen tapaa on pohdittava.

Perheiden muuttuvat tarpeet ja toiveet haastavat. Perheet haluavat lapsen ensimmäiseksi hoitopaikaksi usein perhepäivähoidon. Ei ole tarkoituksenmukaista yhdelle perhepäivähoitajalla sijoittaa neljää vauvaa. Hoitoaika rajallinen yhdellä hoitajalla, joka ei aina vastaa perheen tarpeeseen.

Mitoitus:

- Samanaikaisesti varhaiskasvatuksessa enintään neljälle lapselle mukaan luettuina perhepäivähoitajan omat lapset, jotka eivät vielä ole perusopetuksessa.
- Lisäksi yhdelle perusopetuksessa aloittaneelle tai esiopetuksessa olevalla lapselle – yhteensä enintään viisi lasta

varhaiskasvatus asetus 2§

- Yksityisen perhepäivähoidon kehittäminen vaihtoehtona tulevaisuudessa
- Haetaan kiinnostuneita ammattitutkinnon suorittamiseen ja toimimaan yksityisenä palvelusetelituottajana.

Ohjaavat asiakirjat ja suositukset varhaiskasvatuspalvelua toteutettaessa

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet – paikallinen vasu
- Esiopetussuunnitelman perusteet – paikallinen esiops
- Ryhmävasu
- Lapsikohtainen vasu/esiops
- Tiimisopimus
- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma tulossa
- VASUn perusteiden päivitys 2021-2022
- Kansallinen lukutaitostrategia 2030 lausunnolla 15.10.2021 asti
- Pelastussuunnitelma
- Turvallisuussuunnitelma
- Lääkehoitosuunnitelma
- Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma
- Kaupungin omat toimintasuunnitelmat, ohjeet, hallintosääntö, käyttötaloussuunnitelma ja kaupunkistrategia
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Kotouttamissuunnitelma
- Lasten uni-, ravinto- ja liikuntasuositukset sekä muut ikäryhmää koskevat kansalliset strategiat

Vauhti virkistää

Vähintään kolme tuntia liikumista joka päivä

Palvelun järjestämisen kustannusrakenne

- Varhaiskasvatuskasvatuslain 60 §
  - Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (1704/2009).
  - Kunnan on osoitettava voimavaroja valtionosuuden perusteena olevaan lasten varhaiskasvatukseen.

Asiakasmaksujen muotoutuminen

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista säädetään varhaiskasvatuslain 61 §:ssä:

Lasten varhaiskasvatuksesta perittäviin maksuihin sovelletaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettua lakia (1503/2016). Asiakasmaksulaki koskee kunnan järjestämää päiväkotij- ja perhepäivähoitoa.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuissa tapahtuu muutos 1.8.2021 alkaen.

Tuolloin kaupungin järjestämässä kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa maksut määräytyvät perheen koon ja vanhempien tulojen perusteella prosenttiperusteisesti. Enimmillään maksu on 288 euroa kuukaudessa. Perheen toisesta lapsesta maksu on 40 %, mutta enintään 115 euroa. Kultakin seuraavalta lapselta maksu on 20 % nuorimman lapsen maksusta. Määrättäessä perheen toisen tai useamman lapsen maksua, käytetään määräytymisen perusteena nuorimman lapsen laskennallista kokoaikaisen maksua. Perheen maksukykyyn mukaan perittävä kunnallinen varhaiskasvatusmaksu määrätään toistaiseksi.

Bruttokuukausituloihin lisätään 5 % lomarahoja. Maksu peritään enintään 11 kalenterikuukaudelta täyden toimintavuoden (1.8. – 31.7.) aikana. Esimerkiksi, jos hoito alkaa syyskuussa, ei maksutonta heinäkuuta, kulumassa olevan toimintavuoden aikana muodostu. Perheellä on velvollisuus ilmoittaa tulotiedot kirjallisesti hoitosuhteen alkaessa, palvelutarpeen muuttuessa tai perheen tulojen muuttuessa vähintään +/- 10 %. Lisäksi perheen koon muutoksesta tulee ilmoittaa viipymättä.

Asiakkaalla on velvollisuus ilmoittaa viivytyksettä muutoksista perheen tuloissa, perhekoossa tai palvelussa.

Tulotiedot tulee toimittaa varhaiskasvatustoimistoon hoitosuhteen alkamisesta tai muutoksesta seuraavan kuukauden 11. päivään klo 15.00 mennessä. Mikäli perhe ei toimita tulokset lomalomaketta liitteineen määräpäivään mennessä, perheen varhaiskasvatuksessa olevista lapsista peritään korkein maksu, eikä määrättyä maksua korjata takautuvasti. Määräpäivän jälkeen toimitetut tulotiedot otetaan huomioon toimituskuukauden alusta lukien.

Varhaiskasvatuksesta perittävä asiakasmaksu määräytyy perheen koon ja tulojen sekä lapsen varhaiskasvatuksessa vietetyn ajan perusteella.

Varhaiskasvatuksesta perittävää maksua määritettäessä otetaan tuloina huomioon lapsen, hänen vanhemman tai muun huoltajan sekä näiden kanssa yhteistaloudessa avio- tai avoliitossa elävän henkilön veronalaiset ansio- ja pääomatulot sekä verosta vapaat tulot.

Jos lapsi on varhaiskasvatuksessa korkeintaan 20 tuntia viikossa, kuukausimaksu on enintään 60 prosenttia kokoaikaisesta maksusta.

Varhaiskasvatuksen kestäessä keskimäärin vähintään 35 tuntia viikoittain, voidaan kuukausimaksuna periä kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksu.

Varhaiskasvatuksen kestäessä enemmän kuin 20 tuntia, mutta alle 35 tuntia viikoittain, kunnan tulee periä maksu, joka on suhteutettu varhaiskasvatusaikaan.

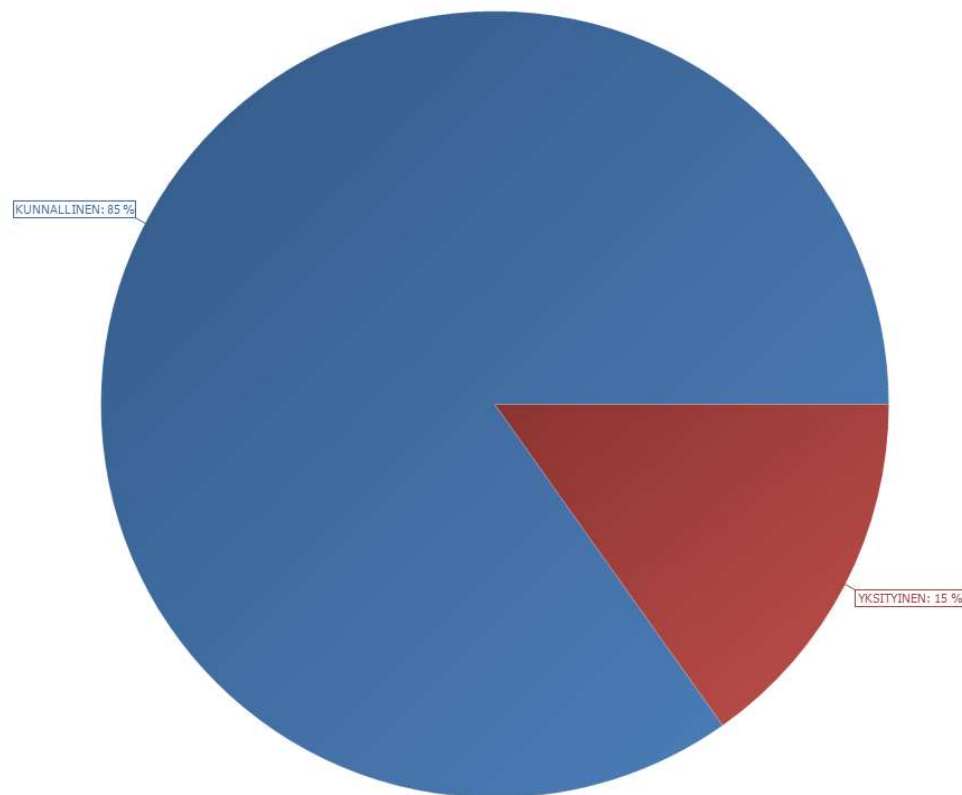
Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain edellyttämät indeksitarkistukset asiakasmaksuun ja tuloarajoihin tehdään joka toinen vuosi. Seuraava indeksitarkistus valmistellaan vuoden 2021 syksyllä ja se tulee voimaan elokuussa 2022. (OKM)

Esiopetus on maksutonta.

Koulutuspoliittinen tahtotila; pitkällä tähtäimellä maksuton varhaiskasvatus.

Vihdoinkin hanke; kustannuslaskenta 2019

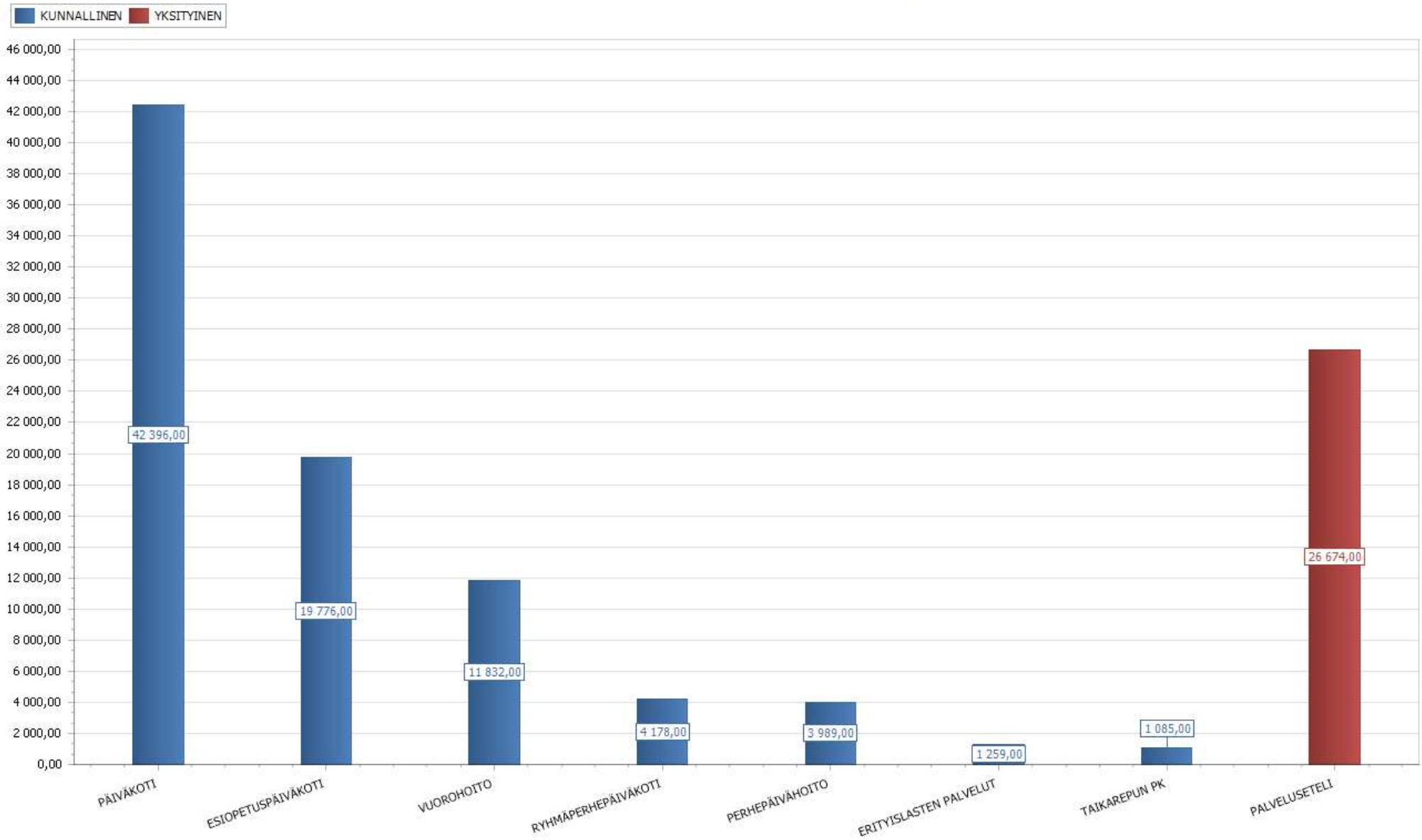
Kunnallisen ja yksityisen päivähoiton kustannusten jakauma

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Laskennallisten hoitopäivien määrä hoitotyypeittäin

Lasten hoidon tuet (ei varhaiskasvatusta)

Lastenhoidon tuet tiivistetysti KELA

Kotihoidon tukea voi hakea, jos alle 3-vuotiaista lasta hoidetaan muualla kuin kunnan varhaiskasvatuksessa. Hoitaja voi olla lapsen vanhempi tai esimerkiksi isovanhempi tai palkattu hoitaja.

Kotihoidon tukea ei voi saada, jos lapsi on kunnan varhaiskasvatuksessa.

Kotihoidon tukeen kuuluvat hoitoraha ja hoitolisä.

Kela maksaa kotihoidon tuen perheelle itselleen, joka voi maksaa siitä hoitajalle palkan. Kotihoidon tuessa varhaiskasvatuksen tuottajalle ei tarvita kunnan hyväksyntää.

Yksityisen hoidon tukea voi saada, jos lasta hoitaa palkattu hoitaja tai yksityinen varhaiskasvatuspaikka. Lapsen täytyy olla alle kouluikäinen.

Tukea ei voi saada, jos lapsi on kunnan varhaiskasvatuksessa. Tuki maksetaan aina suoraan yksityiselle hoitajalle. Ennen kuin Kela myöntää yksityisen hoidon tuen, kaupungin on hyväksyttävä palveluntuottaja.

Yksityiseen hoidon tukeen kuuluvat hoitoraha ja hoitolisä. Hoitoraha ja hoitolisä maksetaan jokaisesta tukeen oikeuttavasta lapsesta. Yksityisen hoidon tukea ei makseta kuukautta lyhyemmältä ajalta.

Yksityisen hoidon tuen hoitoraha on 174,59 €/kk kustakin yksityiseen varhaiskasvatukseen osallistuvasta lapsesta. Tulosidonnaista hoitolisää maksetaan enintään 146,82 €/kk/lapsi.

Osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen osallistuvalta esiopetusikäiseltä lapselta yksityisen hoidon tuen hoitoraha on 64,00€/kk ja mahdollinen hoitolisän maksetaan puolitettuna esiopetuskauden ajan.

Yksityisen hoidon tuki on enintään hoitomaksun suuruinen. Kaikkien perheiden tulee tehdä työsopimus hoitajan kanssa ja hoitaa kaikki lakisääteiset maksut omalta osaltaan.

Lisätietoja: www.kela.fi/lastenhoidon-tuet

Perhe voi palkata hoitajan yhdessä toisen tai usean perheen kanssa. Tässä ns. hoitoringissä yksi hoitaja hoitaa perheiden lapsia yleensä vuorotellen kunkin lapsen kotona. Jokainen perhe voi saada alle 3-vuotiaasta lapsestaan kotihoidon tuen tai alle kouluikäisestä yksityisen hoidon tuen. Tuen määrään vaikuttaa mm. hoitoaika. Perheet sopivat hoitajan palkanmaksusta itse.

Yksityisen kotihoidon kuntalisä

- Kuusamon kaupunki maksaa myös **kuntalisää** tietyin ehdoin lapsen hoidon järjestämiseksi KELAlta haettavien tukien lisäksi.
- Perheen palkatessa hoitajan kotiin, lapsen vanhemmat hakevat ja valitsevat itse sopivan henkilön. Perhe ja hoitaja laativat kirjallisen työsopimuksen, perehdyttävät, ohjaavat ja huolehtivat omasta työnantajalle kuuluvista velvoitteista.
- Kuusamon kaupunki edellyttää, että hoitaja
  - on täysi-ikäinen
  - asuu eri taloudessa kuin lapsi
  - ei ole au pair
- Kuntalisän myöntämisen esteenä on
  - jos lapsi on kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa tai hänelle on varattu sieltä varhaiskasvatuspaikka
  - jos on myönnetty palveluseteli
  - vanhempainrahakausi on käynnissä
  - kokopäiväiseen hoitoon osallistuu enemmän kuin neljä varhaiskasvatusikäistä lasta.
- Kuusamon kaupungin hyväksynnän yksityisen hoidontuen kuntalisän maksamiselle antaa perhepäivähoidosta vastaava aluejohtaja. Hyväksynnän ehtona on, että etuutta hakeva perhe toimittaa aluejohtajalle;
  - Yksityisen varhaiskasvatuksen kuntalisähakemus (voi pyytää varhaiskasvatuspalveluista)
  - Lasten yksityisen hoidon tuki -hakemuksesta kopio
  - Perheen ja hoitajan välisestä työsopimuksesta kopio
- Lisätietoja: varhaiskasvatus@kuusamo.fi

Tulevaisuus; säilytetään palveluntarjonnassa vaihtoehtona. Ehtoja tarkistetaan.

Yksityiset palveluntuottajat

Päiväkoti UllaKaisa

Perustettu v. 2001

1-5v sisarusryhmä

Paikkoja 21

Avoinna ma-pe klo 6.30-17

Päiväkoti Kirsikka

Perustettu v. 1990

1-5v sisarusryhmiä 2

Paikkoja 28

Avoinna ma-pe klo 7-16.30

Otso luontopäiväkoti (Norlandia)

Perustettu v. 2019

Ryhmiä 4 (2x alle 3v.)

Paikkoja 80

Kotaryhmä valmisteilla (14 paikkaa)

Avoinna ma-pe klo 7-17

Varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten määrä jakautui kunnallisten järjestäjien ja yksityisten palveluntuottajien tuottaman varhaiskasvatuksen kesken vuonna 2018 siten, että kunnallisten palvelujärjestäjien varhaiskasvatuksen piirissä oli valtakunnallisesti n. 83% koko maan lapsista ja yksityisen varhaiskasvatuksen piirissä lapsia oli 17%. (THL, 2019)

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki ei koske yksityisesti järjestettävää varhaiskasvatusta. Yksityisen varhaiskasvatuksen maksut hinnoittelee palveluntarjoaja ja näihin kustannuksiin voi saada yksityisen hoidon tukea.

Asiakasmaksulain muutos nostaa kunnan osuutta palvelusetelin maksamisesta

- Yksityiset palveluntuottajat ovat nykyiseen tilanteeseen ja yhteistyöhön tyytyväisiä
- Huoli, missä mahdollisesti tulevaisuudessa 5-vuotiaiden esiopetus järjestetään
- Kunnallisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan asiantuntemuksen käyttömahdollisuus kiinnostaa yksityisiä
- Yhteistyötä kehitetään kokoajan
- Valvonnassa painottuu ennakollinen ohjaus ja neuvonta. Valvonnasta tehty vuosikello ja suunnitelma. Valvonnasta vastaa kasvatus- ja sivistyslautakunnan nimeämänä varhaiskasvatusjohtaja.
- Palveluntuottajat toimivat paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti
- Palvelusetelin sääntökirjaan sitouduttu

Perheille paras – miten näkyy palvelussa/palveluntarjonnassa?

Näkökulmia varhaiskasvatuspalveluiden järjestämisessä:

- 1) Vanhempien työssäkäynnin mahdollistaminen, lapsen hoidon järjestäminen
- 2) Ehjän ja kokonaisvaltaisen opinpolun aloittaminen, suunnitelmallisen varhaiskasvatuksen toteuttaminen
- 3) Lapsen ja perheen kuntouttavaa avohuollon palvelua – moniammatillisessa yhteistyössä lapsiperheiden sosiaalihuollon palvelujen kanssa

Perheille paras

- Riittävät ja monipuoliset peruspalvelut
- Perheiden toiveet, tarpeet huomioidaan
- Lapsen ja perheen tukeminen
- Lapsen hyvinvointi keskiössä; kasvu, kehitys ja oppiminen
  - Yksiköissä toimintavuoden sisältöjä ohjaa vasun ja esiopsin lisäksi hyvinvoinnin vuosikello

Kaupunkistrategiasta työryhmä poimi ajatuksina:

Palveluhenkisyys – asenne palvelun antamiseen (joustaminen)

Tiedolla johtaminen – läpivalaistaan palveluita

Laadukas peruspalvelu – tiedotetaan, mitä voidaan tarjota, pedagogisesti osaava henkilöstö

Yhteistyö verkoston kanssa – esim. SRK, MLL, neuvola ja muut sidosryhmät

Perheille paras näkyy varhaiskasvatuspalveluissa:

- Monelta kantilta tarkasteltuna tasapuolista
- Riittävän hyvää (reunaehdot, toimintaa ohjaavat lait huomioiden)
- Perhekohtainen (erilaiset perheet ja perhetilanteet huomioidaan mahdollisuuksien mukaan)
- Laaja palvelutarjotin (palveluita täydentää verkostojen palvelut)

Lähipäiväkoti periaate: avointa varhaiskasvatusta tarjotaan eri puolilla Kuusamoaa

Sujuvat, joustavat opinpolut varhaiskasvatuksesta

kouluun: tavoitteena 5v-2.lk yhteistyön mahdollistaminen lapsen kehitys ja tuen tarpeet huomioiden

Rakkaudesta luontoon ja lähimmäiseen Perheille paras 2021-2022

- Hyvinvoinnin painopiste jatkuu
  - Luontosuhteen syntyminen
  - Positiivinen pedagogiikka
  - Hyvinvoinnin vuosikello
  - Kuvien käyttäminen
  - Ollaan ihmisiksi – hyvä työkäyttäytyminen
  - Kiireettömyys
  - Toiminnan suunnittelu, pedagogiikan vahvistaminen, RYHMÄVASU/RYHMÄN OPPIMISSUUNNITELMA

Yksiköissä on tehty Hyvinvoinnin vuosikellot, joissa on toimintavuodelle kirjattu tavoitteita hyvinvoinnin osa-alueista varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen arkeen toteutettavaksi.

Varhaiserityiskasvatus

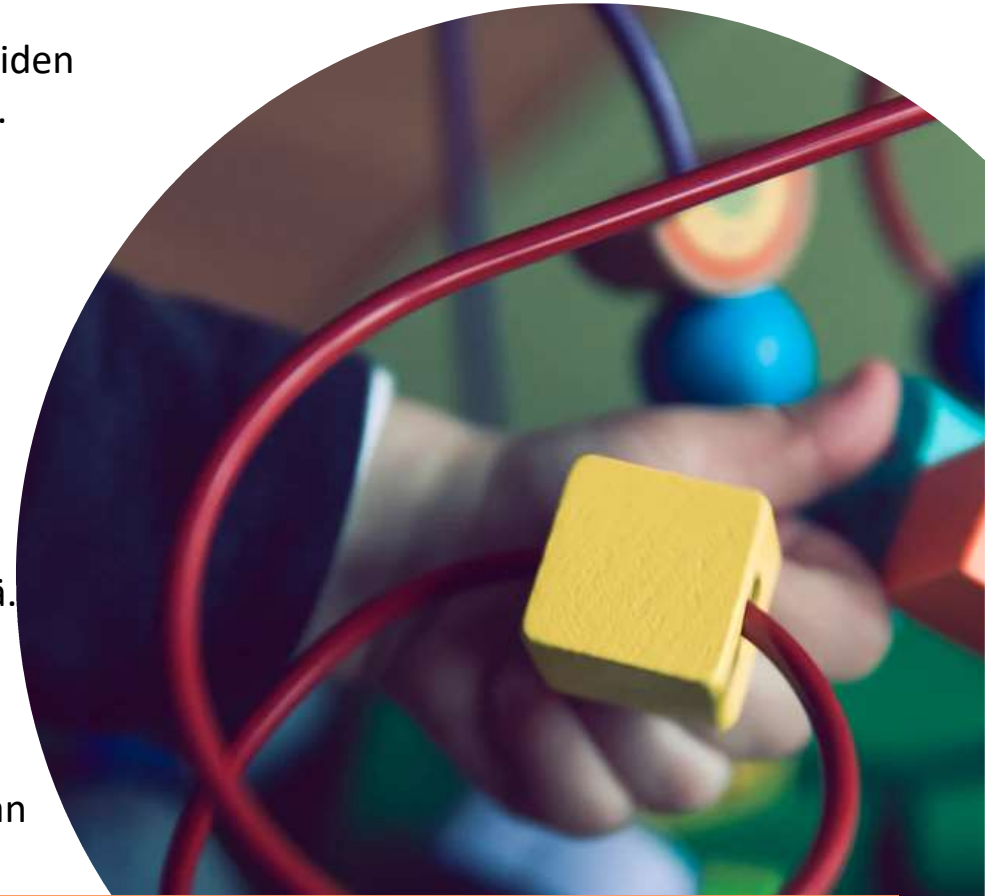
Varhaiskasvatuksessa lapsen kehitystä ja oppimista tuetaan lapsen tarpeiden mukaisesti. Kehityksen ja oppimisen tuki on osa varhaiserityiskasvatusta.

Varhaiserityiskasvatuksen tärkeimpiä tehtäviä ovat lapsen tuen tarpeen mahdollisimman aikainen tunnistaminen, tuen tarpeen arviointi, tukikeinojen miettiminen lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi arjessa, mahdollisiin jatkotutkimuksiin ohjaaminen sekä moniammatillinen yhteistyö perheiden, kasvattajien ja eri yhteistyötahojen kanssa.

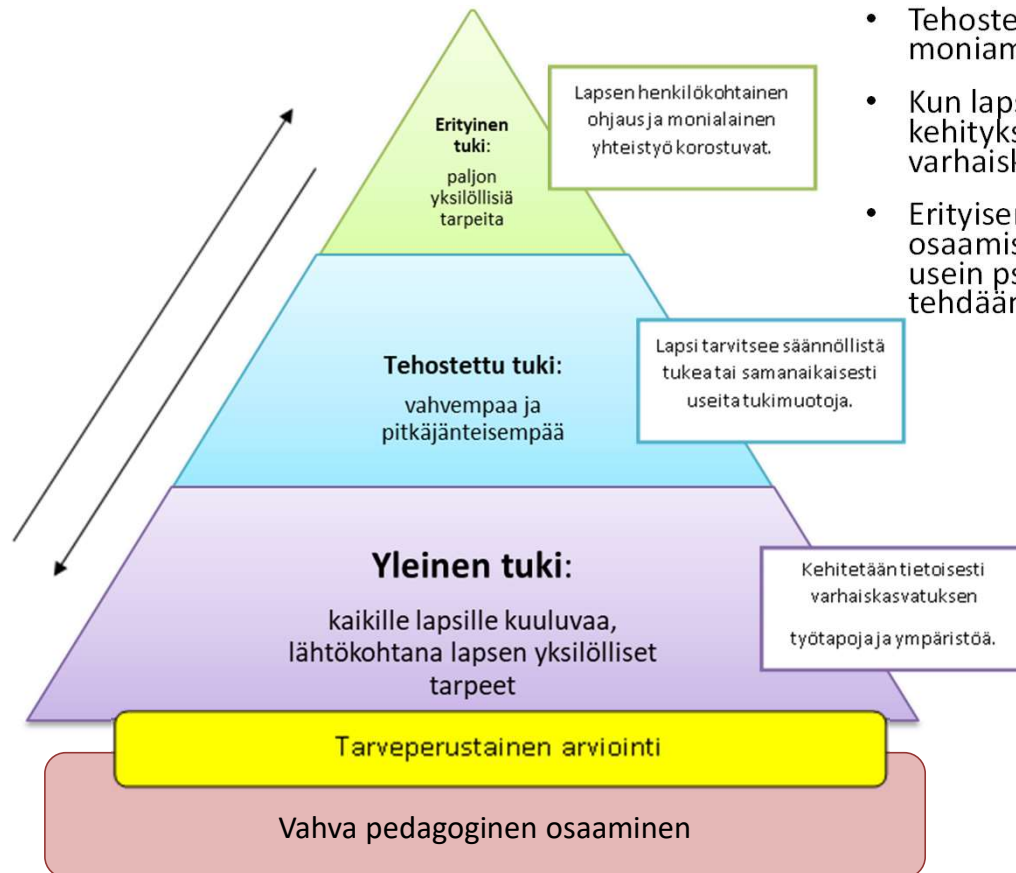
Tuen tarvetta saattaa lapsella esiintyä esimerkiksi puheen- ja kielenkehityksessä, sosiaalisessa ja tunne-elämän kehityksessä, käyttäytymisessä, motorikassa, tarkkaavaisuudessa sekä keskittymisessä.

Erilaisten tukitoimien tarkoituksena on auttaa lasta kehittymään ja oppimaan sekä selviämään päivästä ryhmän täysivaltaisena jäsenenä tuen tarpeesta huolimatta. Tukea voidaan antaa välineiden avulla, kuten kuvat, ajastin, kynätuki, istuinalusta tai kuulosuojaimet. Ryhmään voidaan palkata myös erityisavustaja.

Varhaiskasvatuksen tulosalueella on kolme varhaiskasvatuksen erityisopettajaa, jotka kiertävät ryhmissä tavoitteena mahdollistaa lapsen osallisuuden toteutumista muun ryhmän kanssa yhdessä ryhmän muiden aikuisten kanssa. VEO konsultoi, ohjaa lasta yksilöllisesti, pitää pienryhmiä tai on samanaikaisopettajana ryhmässä. VEO osallistuu tuen arviointiin, suunnitteluun ja seurantaan.

Kolmiportainen tuki

- Varhaiskasvatuksessa tuki järjestetään osana lapsen arkea ja päivittäistä varhaiskasvatustoimintaa yhteistyössä huoltajien kanssa. Tuen tarpeen havainnointi ja tuen antaminen kuuluvat koko henkilöstölle.
- Tuen toteuttamisessa hyödynnetään pedagogisia, rakenteellisia ja hyvinvointia tukevia toimenpiteitä tai ratkaisuja.
- Yleinen tuki kuuluu kaikille lapsille
- Tehostetun tuen tarvetta arvioidaan pedagogisen arviointilomakkeen avulla moniammatillisesti.
- Kun lapsi tarvitsee tukea kehitykselleen ja oppimiselleen, hänelle laaditut kehityksen ja oppimisen tavoitteet kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan tai esiopetussuunnitelmaan.
- Erityisen tuen arvioinnissa ja suunnittelussa tarvitaan erityispedagogiikan osaamista sekä moniammatillista yhteistyötä ja arvioinnissa hyödynnetään usein psykologisia tai lääketieteellisiä asiantuntijalausuntoja. Esiopetuksessa tehdään pedagoginen selvitys ennen erityisen tuen päätöstä.

Syyskuussa 2021

Varhaiskasvatuksessa tehostetussa tuessa 16 lasta

Varhaiskasvatuksessa erityisessä tuessa 3 lasta

Esiopetuksessa tehostetussa tuessa 11 lasta

Esiopetuksessa erityisessä tuessa 1 lasta

Yksityisessä varhaiskasvatuksessa kaikki lapset yleisessä tuessa.

Erityisen tuen lapsen kerroin on täytössä 2 ja tehostetun tuen lapsen kerroin 1,5 (riippuen tuen vaativuudesta)

Tuen jatkumo varhaiskasvatuksesta esiopetukseen

- Lapsen kehityksen ja oppimisen tuen sääntely poikkeaa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa.
- Esiopetuksessa tuki järjestetään perusopetuslain (628/1998) säännösten mukaan, joissa tuen muodot ja prosessi on kuvattu. Perusopetuslain nojalla annettava tuki on kolmiportainen. Opetuksen yhteydessä annettavaa yleistä tukea vahvemmat tukimuodot ovat tehostettu tuki ja erityinen tuki. Paikallisessa esiopetuksen opetussuunnitelmassa kirjattu tarkemmin luvussa 4.
- Esiopetuksessa oleva lapsi kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaisen oppilashuollon piiriin.
- Esiopetuksessa olevan lapsen yksilökohtainen terveydenhuolto järjestetään terveydenhuoltolain 15§:n mukaisesti osana neuvolapalveluja (HE 67/2013 vp).
- Varhaiskasvatuksessa tuki järjestetään osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa. Varhaiskasvatuslaissa tuen rakenne ei jäsenny yhtä selkeästi kuin perusopetuslaissa. **Lakimuutos vireillä tuen kolmiportaisuudesta.** Kuusamon kaupunki antanut lausunnon lakimuutos esitykseen.
- Kuusamossa varhaiskasvatuksessa on otettu käyttöön uuden paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman käyttöön oton yhteydessä 1.8.2019 tuen kolmiportainen malli. Pedagoginen arvio lomake otettiin tuolloin käyttöön yleisestä tuesta tehostettuun tukeen siirryttäessä. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman liite lukuun 5 kirjattu tarkemmin.

Tuen pedagogisia menetelmiä:

VARSU arviointityökalu

KILI, kielellisten taitojen harjaannuttamiseen

KUTTU

Nallematikka, lasten matemaattisten valmiuksien vahvistamiseen

Vuorovaikutusleikki

Kasvun, kehityksen ja oppimisen tuki

- Vammaisten henkilöiden tarvitsemat sosiaalipalvelut järjestetään ensisijaisesti osana yleistä palvelujärjestelmää sosiaalihuoltolain mukaisesti. Jos henkilö ei saa riittäviä, hänelle sopivia palveluita tai etuuksia sosiaalihuoltolain tai muun lain nojalla, hänen tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet järjestetään vammaispalvelulain ja sitä täydentävän vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista annetun asetuksen (759/1987, jäljempänä vammaispalveluasetus) tai kehitysvammalain mukaisesti.
- Kehitysvammalain 1§:n mukaiseen soveltamisalaan kuuluvien lasten varhaiskasvatus voidaan järjestää kehitysvammalain mukaisena erityishuoltona toteutettuna kuntouttavana varhaiskasvatuksena. Mikäli varhaiskasvatusta järjestetään ensisijaisesti kehitysvammaisen lapsen erityisen yksilöllisen hoidon ja huolenpidon turvaamiseksi tavoitteena edistää hänen kuntoutumistaan, kuten sosiaalisten taitojen kehittymistä ryhmässä, kyseessä saattaa olla kehitysvammalain mukainen erityishuolto. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4§:n mukaan kehitysvammaisten erityishuolto ja siihen liittyvät kuljetukset ovat maksuttomia.
- Varhaiskasvatus vastaa niistä tukitoimista ja apuvälineistä, joita lapsi tarvitsee varhaiskasvatukseen osallistumiseensa. Tällaisia tukitoimia ovat esimerkiksi nimenomaisesti varhaiskasvatuksessa tarvittavat apuvälineet, toiminnan käytännön järjestämiseen liittyvät järjestelyt, kuten esimerkiksi pyörätuoliluiskat, lapsen oppimisen ja kehityksen tukemiseksi tarvittavat lelut, kommunikointia ja vuorovaikutusta tukevat välineet, erityiset tila- ja/tai huonekalujärjestelyt sekä lapsi- ja ryhmäkohtaiset avustajat. Palvelut, joita lapsi tarvitsee jokapäiväisessä elämässään varhaiskasvatuksen ulkopuolella, ovat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuulla.
- Kuusamon kaupungin varhaiskasvatuksen erityisopettaja on mukana lasten tuen tarpeen arvioinnissa, sen suunnittelussa ja seurannassa niin kunnallisella kuin yksityisellä puolella. Yksityisille palveluntuottajille mahdollistetaan veon palveluita 1-4 käyntiä lapsen tilanteen arvioinnissa ja tavoitteiden asettamisessa sekä tuen oikea-aikaisuuden ja määrän arvioinnissa. Lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettajaa voidaan konsultoida tarpeen mukaan.

Varhaiskasvatuslain uudistamisen yhteydessä perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota, että lakiehdotukseen ei sisälly erityisiä säännöksiä vammaisen tai muun erityisen tuen tarpeessa olevan lapsen tukitoimien järjestämisestä varhaiskasvatuksessa.

Pidennetty oppivelvollisuus

- Pidennetyn oppivelvollisuuden määrittelyssä lapsen ympärille kootaan monialainen verkosto, jossa asiaa huoltajien kanssa käsitellään.

Kolme tapaa perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan:

1. Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksessa.
2. Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
3. Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Kuusamossa kaupungin käyttösuunnitelmassa määritellään viranhaltijan päätösvalta pidennetyn oppivelvollisuuden päätösten osalta.

Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset

- Varhaiskasvatuksen piirissä on ollut eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia lisääntyvässä määrin. Paikkakunnalle on ollut työperäistä muuttoa, mutta myös kiintiöpakolaisten kautta on lapsia tullut varhaiskasvatukseen ja/tai esiopetukseen.
- Varhaiskasvatuksessa on tehty oma kotouttamissuunnitelma osana Kuusamon kaupungin kotouttamissuunnitelmaa. Siinä on tarkemmin kuvattu käytänteitä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen arjessa.
- Varhaiskasvatuksen tulosalueella toimii varhaiskasvatuksen ohjaaja, jonka tehtävänä on suunnitella perheiden kotoutumisen varhaiskasvatuksen piiriin, vastata verkostoyhteistyöstä ja ohjata varhaiskasvatuksen yksiköiden henkilöstön toimintaa kotoutumisvaiheessa sekä auttaa lasta kotoutumisessa.
- Varhaiskasvatuksessa käytetään kielitietoista varhaiskasvatusta ja ollaan mukana Opetushallituksen Reimari-kehittämisverkostossa.
- Varhaiskasvatuksessa ei ole VALO-ryhmiä, koska lapset sijoittuvat eri yksiköihin kodin sijainnin ja vanhempien toiveiden mukaan. Valtion tuen avulla järjestetään tukea ryhmään.
- Eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia kohdellaan yhdenvertaisesti muiden lasten kanssa nivelvaiheissa. Henkilöstö tekee havaintoja ja niitä hyödynnetään, kun oppimisvalmiuksia arvioidaan kouluun siirryttäessä. Psykologisessa arviossa hyödynnetään näitä em. havaintoja, kun pohditaan eri kieli- ja kulttuuritaustaisen lapsen polkua ja tuen tarvetta yksilöllisesti. Puutteellinen kielitaito ei ole peruste sille, ettei kouluun voisi siirtyä.
- Päätöstä tehtäessä lapsen etu, riittävä ja oikea-aikainen tuki tulee mahdollistaa.
- Tämä linjaus perustuu perusopetuslain 27 § pykälään: Opetuksen poikkeava aloittamisajankohta

”Lapsella on oikeus aloittaa perusopetus vuotta säädettyä aikaisemmin, jos lapsella psykologisten ja tarvittaessa lääketieteellisten selvitysten perusteella on edellytykset suoriutua opiskelusta. Opetuksen järjestäjä voi mainittujen selvitysten perusteella antaa lapselle luvan aloittaa perusopetus vuotta säädettyä myöhemmin.”

Syksyllä pidetyssä aamukahvikeskustelussa neuvolan kanssa yhteistyöstä keskusteltiin erityisesti maahanmuuttaneiden lasten VASU-keskusteluiden osalta.

Lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa yhteiset asiakkaat

- Varhaiskasvatus tekee tiivistä yhteistä lapsiperheiden sosiaalipalveluiden, kotipalvelun, perheneuvolan ja lastensuojelun kanssa.
- VEOt, aluejohtajat ja varhaiskasvatuksen ohjaaja yhdessä päiväkotien henkilöstön kanssa osallistuvat lapsikohtaisiin moniammatillisiin palavereihin tarvittaessa.
- Sosiaalihuollon kautta kuntouttava varhaiskasvatus tarkoittaa, että perheen haasteellista tilannetta tuetaan lapsen osallistumisen mahdollistamisen kautta. Näistä sovitaan yhteistyössä perheen tilanteesta vastaavan sosiaalipuolen henkilöstön kanssa.
- Neuvolan kanssa yhteistyön kehittäminen on käynnissä. Pohditaan mahdollisuuksia mm. neuvolan jalkautuvia palveluita varhaiskasvatuksen yksiköihin.
- Lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa on aloitettu syksyllä 2020 yhteiset aamukahvikeskustelut. Tapaamisessa keskustellaan yhteistä huolta aiheuttavista lapsiperheiden haasteista ja myös toimintatavoista ja yhteistyömuotojen kehittämisestä.

Syksyllä pidetyssä aamukahvikeskustelussa nousivat perheiden tilanteista puheeksi vanhempien vanhemmuuden tuen tarve. Huolena nousi mm. ruutuaika ja pelaaminen, jotka vie perheeltä yhteistä aikaa. Myös perusasiat, kuten päivän rytmi ja lasten säänmukainen vaatetus koettiin huolena. Ylisukupolvisuus näkyy perheiden haasteissa. Nepsylapsi perheiden ja eroperheiden tukeminen yhteinen haaste. Käytössä oleva yhteistyölomake koettiin hyväksi. Toiminta- ja puheerapian saatavuus heikko Kuusamossa.

Erikoissairaanhoidon piirissä olevat lapset

- Ryhmässä ollessa erikoissairaanhoidon piirissä oleva lapsi tehdään lapselle tarvittavat kirjaukset lapsen vasuun ja leopsiin sekä tehdään lääkehoitosuunnitelma.
- Yhteistyö vanhempien ja erikoissairaanhoidon välillä korostuu. Neuvolassa ei välttämättä ole tietoa lapsen erikoissairaanhoidon asiakkuudesta.
- Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu tuen tarpeen arviointiin tarvittaessa.

Moniammatillinen verkostotyö

- Lapsen asiassa kootaan aina lapsipalaveri yhteistyössä huoltajien kanssa.
- Varhaiskasvatuksessa jokaisen lapsen kohdalta käydään aloituspalaverit ja VASU-/LEOPS-keskustelu. Näiden lisäksi tarjotaan Lapset puheeksi –keskustelu Kuusamon kaupungin toimintamallin mukaisesti.
- Mikäli tarve on saada lapsen ympärille laajempaa verkostoa, toimitaan Lapset puheeksi neuvonpito-mallin mukaisesti.

Kuusamossa on vahva moniammatillinen yhteistyö eri toimijoiden välillä.

Varhaiskasvatus on mukana:

LAPE-työryhmässä, jossa tavoitteena on lapsiperheiden palveluiden kehittäminen poikkihallinnollisessa ja monialaisessa verkostossa.

Monialaisessa opiskeluhuollon ohjausryhmässä, jossa suunnitellaan ja ohjataan Kuusamon alueella opiskelijahuollon kehittämistä sekä seurataan oppilaitosympäristöjen terveellisyyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia.

POPSOTE yhteistyössä:

- Alueellisessa perhekeskusten kehittämistyössä
- Valtakunnallisessa VIP-verkostossa, jossa kehitetään vaativan erityisen tuen palveluita

Kuusamon kaupungin hyvinvointityöryhmässä, jossa on edustus kaikilta toimialoilta KASIn, PETUn YHTEKin ja KEHAn.

Väestö 31.12. muuttujina Alue, Ikä, Sukupuoli, Vuosi ja Tiedot

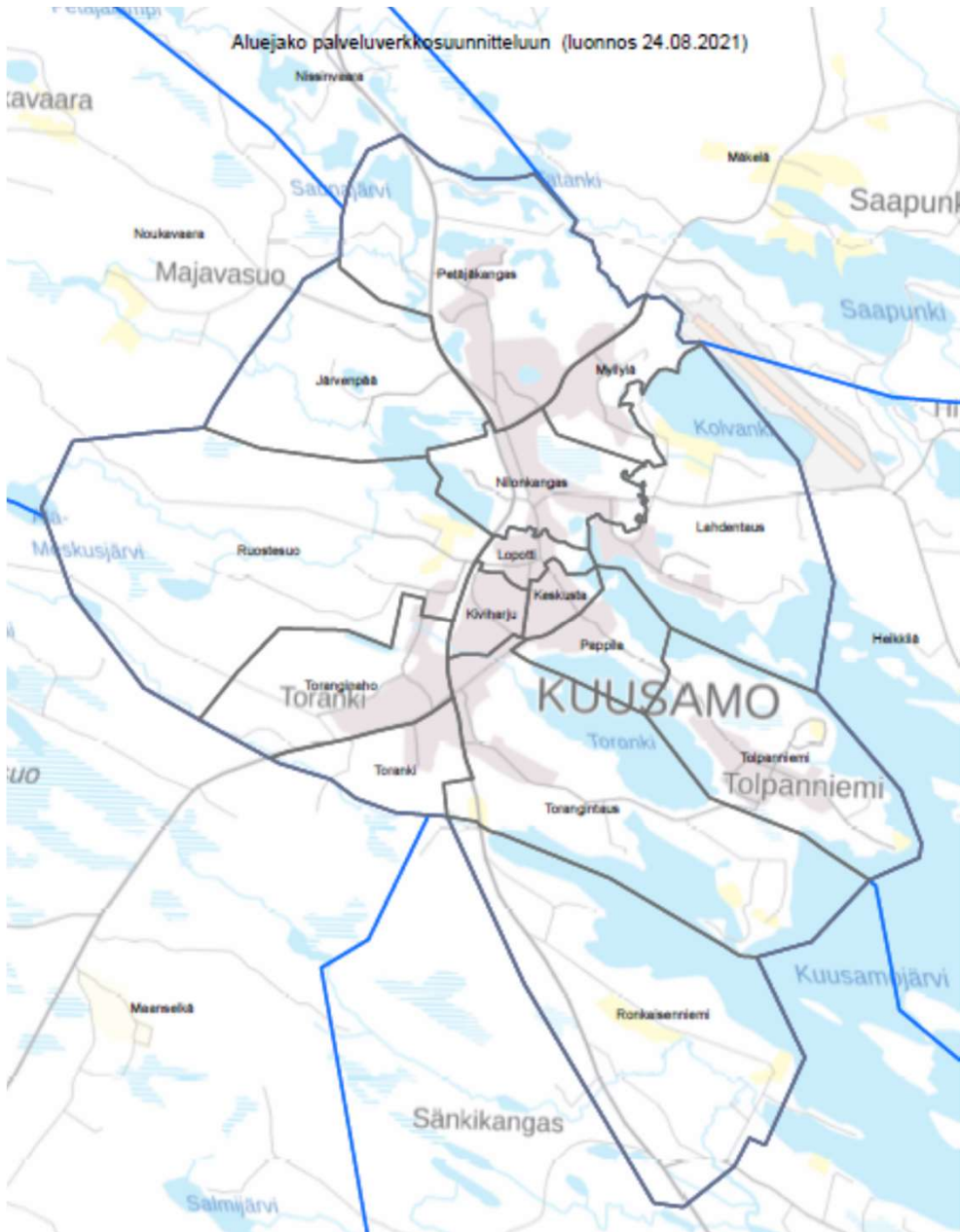
	Yhteensä
	2019
	Väestö 31.12.
Kuusamo	
Yhteensä	15 134
0 - 4	605
5 - 9	786
10 - 14	890
15 - 19	756
20 - 24	544
25 - 29	600
30 - 34	719
35 - 39	813
40 - 44	767
45 - 49	727
50 - 54	1 025
55 - 59	1 364
60 - 64	1 384

	2019	2000
0 - 6	882	1 611
7-15	1553	2 610
16 - 18	482	906
19-64	8063	10 366
65 - 74	2331	1 511
75 -	1823	887
Yhteensä	15134	17 891

Kuusamo

Asukasmäärä ja ikäjakauma

Aluejako palveluverkkosuunnitteluun (luonnos 24.08.2021)

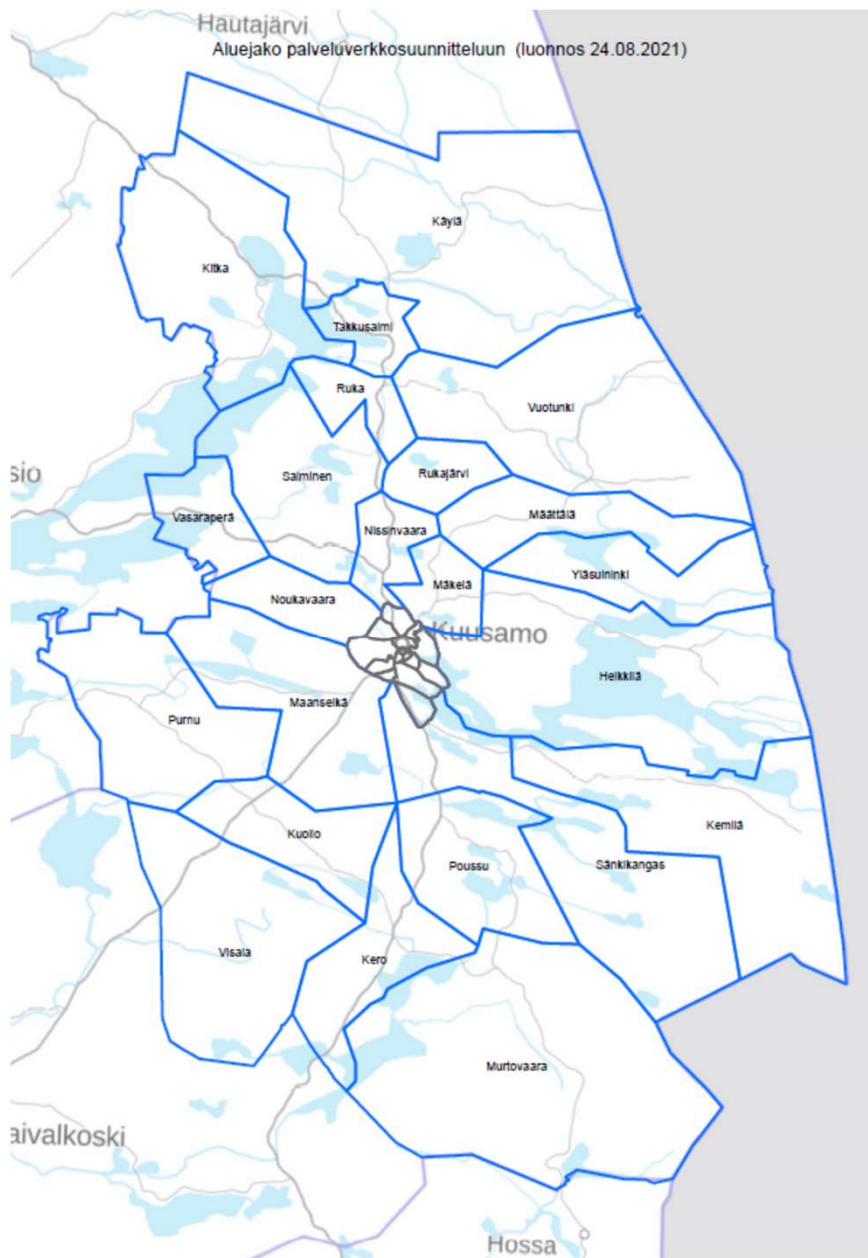

Keskustan alueella asuvat 0-4-vuotiaiden lasten lukumäärä

Petäjäkangas	41
Järvenpää	12
Myllylä	36
Nilonkangas	45
Lahdentausta	26
Ruostesuo	14
Toranginaho	15
Toranki	20
Lopotti	13
Kiviharju	40
Keskusta	11
Pappila	5
Tolpanniemi	44
Torangintaus	16
Ronkaisenniemi	11

Asuinalueiden mukaan tarkasteltuna punaisella merkitty tällä hetkellä suurimmat potentiaaliset asiakkaat.

Huomioitavaa; kaikki eivät ole ilmoittaneet osoitettaan ja tästä syystä väestöajossa Ei aluetta listalla näkyi 2 potentiaalista asiakasta, joita ei ole kirjattu näihin taulukoihin.

Keskustan ulkopuolella asuvat 0-4-vuotiaiden lasten lukumäärä

Käylä	6	Vasaraperä	4
Kitka	2	Maaselkä	14
Takkusalmi	8	Purnu	1
Ruka	16	Kuolio	3
Salminen	23	Visala	9
Vuotunki	11	Kero	2
Rukajärvi	8	Poussu	10
Mänttilä	20	Murtovaara	
Yläsuininki	1	Sänkikangas	5
Mäkelä	16	Kemilä	
Nissinvaara	21	Heikkilä	19
Noukavaara	7		

Asuinalueiden mukaan tarkasteltuna punaisella merkitty tällä hetkellä suurimmat potentiaaliset asiakkaat.

Huomioitavaa; varhaiskasvatukseen osallistuminen on perheiden valinta. Joillakin alueilla asukasmäärästä huolimatta varhaiskasvatukseen osallistumisaste matala. Taustalla voi olla mm. perheen arvot tai muut perhekohtaiset syyt.

Syntyvyys

Pohjois-Pohjanmaalla 1-6vuotiaita oli vuonna 2018 30 970. Heistä 65,2% osallistui varhaiskasvatukseen. Osallistumisaste valtakunnan alimmilla tasoilla. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan 1.12.2030 lapsia olisi 27 050. Muutos oli -12,66%. Jos heistä 90% osallistuisi varhaiskasvatukseen, lapsia olisi 24 345 kappaletta. Tämä tarkoittaisi osallistujamäärän kasvua varhaiskasvatuksessa Pohjois-Pohjanmaalla 20,57%.

Syntymävuosi	Lukumäärä
2014	128
2015	133
2016	148
2017	127
2018	87
2019	97
2020	118
2021	91 (lasketut ajat mukana)
2022	9 (laskettua aikaa tiedossa)

Syntyvyyden ennustaminen vaikeaa. Väestöennusteen mukaan Kuusamon alueella perusennuste on väestökehityksestä heikko, mutta jos saadaan vetovoimaa ja pitovoimaa lisättyä maahanmuuttajien osalta sekä matkailua kehitettyä, suunta on nouseva. Kuusamossa ei ole toisen polven maahanmuuttajia.

Etätyön suosio korona-aikana on lisännyt varhaiskasvatuksen asiakkaiden määrää kuluneen puolentoista vuoden aikana. Jatkuuko etätyön tekeminen tulevaisuudessa, jää nähtäväksi.

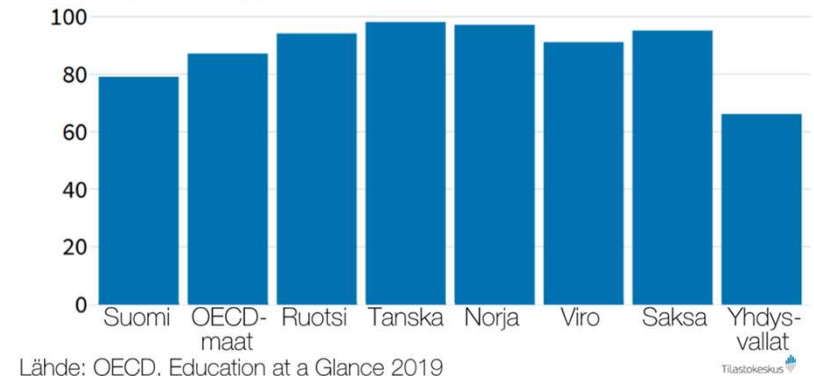
Väestöennusteen mukaan Kuusamon väestöennuste v. 2030 on 13291 ja v. 2040 12080

Osallistuminen varhaiskasvatukseen

- Pienten lasten kotihoito on Suomessa varsin suosittua. Vuonna 2018 kotihoidon tukea sai 88 849 äitiä. Samana vuonna varhaiskasvatuksessa oli kaikkiaan 252 216 lasta. Määrä vastaa noin 74 prosenttia väestön 1–6-vuotiaista lapsista.
- Alle 1-vuotiaista varhaiskasvatuksessa oli prosentti, kaksivuotiaista 66 prosenttia ja viisivuotiaista lähes 89 prosenttia.
- OKM:n varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisohjelman 2021-2030 arvion mukaan varhaiskasvatukseen osallistumiseen vuonna 2030 tulevat vaikuttamaan syntyvyyden kehittyminen, mahdollinen perhevapaa uudistus, esiopetuksen mahdollinen laajeneminen kaksivuotiseksi, maksuttoman osa-aikaisen varhaiskasvatuksen kokeilut ja julkisen talouden kantokyky. Huomioitava on myös alueellinen eriytyminen, jossa väestön muuttoliikenteellä on merkittävä rooli.

3-5-vuotiaiden varhaiskasvatus

Osallistumisaste 2017, %

	2-V.	3-V.	4-V.	5-V.	6-V.
Ranska	11	100	100	100	100
Alankomaat	0	83	100	99	100
Norja	90	95	97	98	100
Tanska	92	96	97	99	99
Islanti	95	96	97	96	99
Saksa	59	92	96	98	96
Britannia	32	97	96	97	97
Japani	a	81	95	97	100
Ruotsi	88	93	94	95	97
Etelä-Korea	83	90	93	91	93
Viro	67	87	91	90	92
Suomi	52	68	75	80	98
USA	m	41	66	90	97

Taulukko. Osallistumisasteet varhaiskasvatukseen iän mukaan eräissä OECD-maissa 2013 (ISCED 2011 aste 0), %

Esiopetuksen oppilasennuste ja organisoituminen

syntymävuosi	2016	2017	2018	2019	2020
lukuvuosi	22-23	23-24	24-25	25-26	26-27
Kirkkoketo	44	39	18	14	42
Sänkikangas	6	8	4	6	6
Kirkkoketo yht.	50	47	22	20	48
Tolpanniemi	18	11	14	14	10
Nilonkangas	49	42	34	32	35
Noukavaara	4	4	2	3	5
Nilonkangas yht.	53	46	36	35	40
Mäkelä	8	10	5	2	5
Nissinv. (osa taajamaan)	6*	7*	3*	8*	5*
Mäkelä yht.					
Ruka	23	14	17	20	13
Käylä	3	1	2	0	2
Yhteensä	161	136	99	99	123

*osa
KK/Nil.

Esi- ja alkuopetuksen organisoitumista on pohdittu mm. 2013.

Tavoitteeksi tuolloin asetettiin:

- Luodaan esi- ja alkuopetukseen yhteinen toimintakulttuuri, joka mahdollistaa lapsen yksilöllisen huomioimisen ja mahdollisen tarvittavan tuen oikea-aikaisen kohdentamisen.
- Rakennetaan lapsen opinpolku esiopetuksesta alkuopetukseen niin, että se muodostaisi jatkumon. Lapsi siirtyy tällöin pääsääntöisesti saman esiopetusryhmän kanssa kouluun tuttujen oppilaiden kanssa.
- Esiopetuksen ja alkuopetuksen yhteistyö on säännöllistä, suunnitelmallista ja tavoitteellista.
- Joustava esi- ja alkuopetus tavoitteena, toimintaa eriyttäen oppilaan tarpeiden mukaan.

Haasteena: esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen järjestäminen, oppilashuollon riittävyys ja kasvun, kehityksen ja oppimisen tuen järjestäminen, esioppilaiden loma-aikojen varhaiskasvatuksen järjestäminen. Varhaiskasvatuksen osalta ohjaa toimintaa varhaiskasvatuslaki, kun taas esiopetuksen osalta esi- ja perusopetuslaki.

Esiopetuksessa käytössä tuen kolmiportainen malli
Esi- ja alkuopetuksen nivelvaiheeseen on v. 2020 luotu
nivelvaiheohjauksen vuosikello moniammatillisena yhteistyönä

Esiopetuksen oppilaat, jotka olivat kuljetuksen piirissä 20.9.2020

	Kuljetus- oppilaat eskarit yht.	Kuljetus- matka alle 5 km esikoulu	Kuljetus- matka 5 km tai yli esikoulu	Kuljetus- matka yli 50 km esikoulu
Esikoulu				
Kirkkoketo	18	9	9	
Käylä	0			
Mäkelä	5	1	4	
Nilonkangas	12	6	6	
Ruka	13		13	
Tolpanniemi	4		4	1
YHT.	52			

tark.

18

0

5

12

13

4

52

Kuljetuskustannukset

Kirkkoketo 39 420€

Mäkelä 10 950€

Nilonkangas 26 280€

Ruka 28 470€

Tolpanniemi 8 759€

Henkilöstö - tehtävänimikkeet

- Varhaiskasvatusjohtaja
- Varhaiskasvatuksen aluejohtaja
- Varhaiskasvatuksen erityisopettaja
- Varhaiskasvatuksen opettaja/lastentarhanopettaja*
- Esiopetuksen opettaja*
- Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja*
- Esiopetuksen lastenhoitaja*
- Päiväkotiapulainen
- Erityisavustaja
- Perhepäivähoitaja*/ryhmäperhepäivähoitaja*
- Henkilöstökoordinaattori
- Varhaiskasvatuksen ohjaaja

Vuoteen 2030 mennessä uutena

- Varhaiskasvatuksen sosionomi*
- Esiopetuksen sosionomi*

Ryhmän henkilömitoituksessa
huomioidaan
kasvatusvastuullisten määrä.
Kasvatusvastuulliset merkitty
tähdellä.

valtioneuvoston asetus: 1 § Päiväkodin henkilöstön mitoitus
Päiväkodissa tulee kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on varhaiskasvatuslain (540/2018) 26–28 §:ssä säädetty ammatillinen kelpoisuus, enintään seitsemää enemmän kuin viisi tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa olevaa kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden. Enintään neljää alle kolmivuotiaasta lasta kohden tulee päiväkodissa kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on edellä tarkoitettu ammatillinen kelpoisuus. (30.12.2019/1586)
Päiväkodissa tulee kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on 1 momentissa mainittu ammatillinen kelpoisuus enintään 13 enintään viisi tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa olevaa kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden.

Henkilöstö

Toimintakaudella 2020-2021
tammikuussa

- Vakinaisia työsuhteisia oli 86 henkeä
- Työsuhteisia 10 henkeä
- Määräaikaisia 25 henkeä
- Virkasuhteisia on 17 henkilöä

Varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen etua, että lapsi saa olla vapaalla, kun se perheellä on mahdollista. Pääsääntöisesti koulujen loma-aikoina toimintaa supistetaan varhaiskasvatuspalveluissa em. syystä. Sijoittelun jatkuvan aktiivisuuden takia väliaikaisia yksiköitä voidaan nostaa pystyyn varhaiskasvatustarpeen lisääntymisestä johtuen.

Päiväkodissa kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus. Päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea varhaiskasvatuksen tehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia.

Kuusamossa päiväkodeissa ryhmässä toimii varhaiskasvatuksen opettaja, lastenhoitajia sekä päiväkotiapulainen sekä erityisavustaja joko yksilö-/ryhmäavustajana.

Esiopetuspäiväkodeissa ryhmässä toimii muuten samat työntekijät kuin päiväkodeissa, mutta päiväkotiapulaiset ovat yksikössä yhteisiä.

Henkilöstö

- Tehtäväkuvat arvioidaan säännöllisesti eri tehtävien osalta
- Varhaiskasvatuksen tulosalueella työntekijöitä voidaan siirtää tarpeen mukaan yksikköjen välillä, esim. työntekijöiden äkillisestä poissaolosta tai toiminnan supistamisesta johtuen lakisääteisen mitoituksen säilyttämiseksi. Henkilöstökoordinaattorin tehtäväkuvaan on tätä työvuoronsäätöä esihenkilöiltä delegoitu, jotka esihenkilö vahvistaa.
- Henkilöstöpula on valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen opettajien osalta. Kuusamossa henkilöstöä on haasteellista rekrytoida lyhyempiin, määräaikaisiin sijaisuuksiin. Lisäksi perhepäivähoitajia ja sosionomeja on ollut haasteellista löytää. Myös Pohjois-Kuusamoon on ollut vähemmän hakijoita.
- Henkilöstötarpeeseen vaikuttaa vuoteen 2030 mennessä myös eläköityminen. Valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen opettajista eläköityy 26,4% koko maassa ja lastenhoitajista 29,7%.

Kuusamossa henkilöstöä eläköityy seuraavan 10 vuoden sisällä seuraavasti:

5 varhaiskasvatuksen opettajaa
1 varhaiskasvatuksen erityisopettaja
3 Esiopetuksen opettajaa
12 lastenhoitajaa
2 perhepäivähoitajaa
3 päiväkotiapulaista
1 erityisavustaja
1 aluejohtaja

Varhaiskasvatuksessa nopeasti muuttuva toimintaympäristö edellyttää vahvaa ammatillista osaamista.

Työvoiman tarpeeseen pyritään vastaamaan ennakkoinnilla ja joustavilla koulutuspoluilla. Kuusamon on mukana Kajaanin KAMK:n ja Pohjois-Pohjanmaan OSAAVA hankkeissa kehittämässä koulutuksia ja koulutuspolkuja.

Varhaiskasvatuksen veto- ja pitovoimaan tulee kiinnittää huomiota. Kuusamossa ammatillista kehittymistä tuetaan ja henkilöstön ammattitaitoa ylläpidetään koulutussuunnittelun kautta. Työympäristöjen laatua kehitetään ja tasalaatuisuuden ja yhdenvertaisen palvelun turvaamiseksi yhteistyötä tehdään koko henkilöstön kanssa tiiviisti.

Työhyvinvointia kehitetään ja mahdollistetaan osa-aikaratkaisuja työssäolon jatkamiseksi.

Henkilöstö

Henkilöstö on kokenut, että työssä auttaa jaksamaan:

Hyvä tiimi, työkaverit, työyhteisö, luottamus, arvostaminen, empatia työyhteisössä, asioiden ääneen sanoittaminen, esimiehen tuki ja apu, keskustelu, jakaminen, huumori, uusien tuulien tuoma innostus, mukavat ja tyytyväiset vanhemmat, veot, itsestä huolehtiminen, luonto, perhekeskeinen verkostotyö, mukavat lapset, terveys, hyvä mieli, lasten iloisuus, oma positiivinen asenne, oma perhe, ystävät, onnistumiset, tunne, että ollaan samassa veneessä, rakkaus työhön, omat harrastukset, ammattitaitoinen tiimi, kaikilla tilaa toimia omalla persoonalla, työntekijöiden vahvuuksien hyödyntäminen, lasten oppiminen, ihanat lapset, päiväkerrallaan ajattelu ym.

- Henkilöstöjohtamisessa toimitaan Kuusamon kaupungin toimintamallien mukaisesti
- Työhyvinvointia seurataan ja kehitetään mm. Työhyvinvointikyselyiden ja niissä asetettujen tavoitteiden kautta
- Yksiköstä vastaava aluejohtaja käy henkilöstön kanssa vuorovuosittain joko yksilö- tai ryhmäkehityskeskustelun.
- Varhaiskasvatusjohtaja käy suorien alaisten kanssa yksilö- tai ryhmäkehityskeskustelun vuosittain.
- Varhaiskasvatusjohtaja suunnittelee vuosittain henkilöstön koulutussuunnitelman, jossa huomioidaan painopisteet, toiminnan järjestämisen asettamat esim. lakisääteiset tarpeet sekä henkilöstön esittämät toiveet.

Henkilöstön kevään 2021 jälkeen esittämät koulutustoiveet:

- Tunneäly
- Luovia aiheita
- Kuvaamataito
- Erityispedagogiikkaa
- Liikunta ja luontotoiminta
- Oppimisen sisältöalueisiin liittyvä koulutus
- Positiivinen pedagogiikka
- Työhyvinvointi, työssäjaksaminen
- Jari Sinkkonen
- Liisa Ahonen
- Tukiviittomat
- Tunnetaidot
- Työpaikan ihmissuhteet
- Alle 3-vuotiaiden pedagogiikka

Henkilöstö

- **Työhyvinvointikyselyssä 2021 tulosalueen tulokset olivat hyvät. Keskiarvo oli pääsääntöisesti kaikissa vastauksissa 3,6 yläpuolella.**
- Lähityöyhteisön toimivuudessa keskiarvon 3,6 alapuolelle jäivät:
  - Tiedonkulku työyhteisön sisällä
  - Työyhteisön asioiden riittävä käsittely yhteisissä kokouksissa
  - Työyhteisön ristiriitojen ratkominen
  - Työntekijöiden riittävä perehdyttäminen
- Lähiyhteisön johtamisessa keskiarvon 3,7 alapuolelle jäivät
  - Esihenkilöltä saatava palaute onnistumisesta
  - Keskusteleeko esihenkilö työyhteisön kanssa riittävästi työhön ja työyhteisöön liittyvistä asioista
- Työolojen ja osaamisen arvioinnissa keskiarvon 3,7 alapuolelle jäivät
  - Ajan riittävyys tehtäviin nähden
  - Työpaikan suhtautuminen aloitteisiin ja parannuksiin
- Omien voimavarojen arvioinnissa keskiarvon 3,8 alapuolelle jäi ainoastaan uskotko jaksavasi nykyisessä työssä kahden vuoden kuluttua entisellä tavalla.
- Tulevaisuuden näkymä asteikolla keskiarvon 3,7 alapuolelle jäivät
  - Työmäärän pysyvyys nykyisellä tasolla tulevaisuudessa
  - Vaatimustason pysyvyys nykyisellä tasolla tulevaisuudessa
  - Työtehtävän pysyvyys samanlaisena tulevaisuudessa
- Mikä tukee tai tukisi työhyvinvointiasi työpaikalla
  - Ammattitaitoa ylläpitävä koulutus
  - Joustavat työaikajärjestelyt
  - Työtilojen ja -menetelmien kehittäminen
  - Liikunta- ja kulttuuritoiminta
  - Yhteiset virkistyspäivät tai -tapahtumat
- Työyhteisössä huhut tai juorut eivät häiritse työntekoa, mutta suhtautuminen rakentavasti inhimillisiin erehdyksiin koettiin vähemmän myös vaikeiden asioiden puheeksiottamisenprosessit voisivat olla toimivampia

Johtamiseen liittyviä palautteita tuli, että henkilöstö koki, että tukea esihenkilöiltä sai, mutta esihenkilöt vähän läsnä ja paikalla yksiköissä. Perehdyttämisen kehittäminen on otettu tavoitteeksi.

Positiivisen pedagogiikan kehittämistä toivottiin ja tähän vastaa viime vuonna käynnistynyt POJO-hanke, jonka kautta saatu mm. työnohjausta.

Asiakaspalvelun kehittäminen on vireillä sähköisen järjestelmän hankinnan ohella. Näillä pyritään vastaamaan paremmin myös sisäisen tiedottamisen haasteeseen. Esi- ja perusopetuksessa on käytössä wilma- järjestelmä.

Henkilöstön ajatuksia varhaiskasvatuksen tulevaisuuteen

- Perheiden tarpeet, toiveet ja odotukset
  - Avoin varhaiskasvatus
  - **Turvallinen ja laadukas varhaiskasvatus**, joka tukee lapsen kehitystä
  - **Yksilöllisiä tuentarpeita huomioidaan ja niihin vastataan aikaisessa vaiheessa**
  - Kaikki lapset saavat huomiota
  - Pienet ryhmät, riittävästi **pysyviä aikuisia**
  - **Joustavaa palvelua**, perheiden muuttuviin tarpeisiin nopeasti vastaavaa
  - Yksikön koko täyttööseen nähden huomioitu, mahdollistaa pienryhmätoiminnan
  - Lapsen fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus koetaan ykkösasiaksi. Kiusaamista ennaltaehkäistään ja siihen puututaan. Lapset saisivat kavereita.
  - Useat vanhemmat toivovat pientä lastaan pieneen yksikköön, jossa on ammattitaitoisia hoitajia. Lasten toiveita ovat olleet kiva täti ja leikkikaverit.
  - Kiireetön arki varhaiskasvatuksessa
  - Vanhemmat tarvitsevat enemmän ohjausta ja neuvoja kasvatustilanteita varten.
  - Vanhemmat toivovat, että voisivat käydä töissä ja opiskella luottavaisella mielellä, kun he tietävät, että heidän lapsensa saa yksilöllistä ja laadukasta varhaiskasvatusta. Jokainen lapsi saa syyliä ja turvallisen aikuisen läsnäoloa. Lapset toivovat löytävänsä kavereita ja sada leikkiä mahdollisimman paljon. Lepoa ja ruokaa unohtamatta. Perheiden ja varhaiskasvattajien välinen yhteistyö on tärkeä osa lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia.
  - Tällä hetkellä sujuva varhaiskasvatuksen palveluiden saaminen palvelun tarjonnan eri vaiheissa. Subjektiivisen varhaiskasvatuksen tarjonnan lisääminen. Yksilöllisesti laaditut varhaiskasvatuspalvelut. Luotettava palvelu sen eri vaiheissa. Helppo hakeutuminen ja sujuva asiointi.
  - Lapsia huomioivaa ja osallistavaa, perheiden toiveita ja ajatuksia huomioivaa, yhteistä tekemistä lapsen ja perheen hyvinvoinnin turvaamiseksi
  - Lapselle on aikaa, syyliä eli keskitytään lapseen. Lapsen yksilöllisiä tarpeita tuetaan varhaisemmassa vaiheessa, ennen, kun tuen tarve on kasvanut liian haastavaksi
  - Perheet arvostavat helppoa kanssakäymistä palveluiden suhteen. Lapsen viihtyminen ja kaverisuhteet ovat tärkeitä. Yhteydenpito mm. Whatsappin kautta on nopea ja helppo tapa vastaanottaa esim. tiedotteita.
  - Lapset saisivat hyvää ja laadukasta perushoitoa, sekä pedagoginen näkemys on hyvin nivottu siihen arjen kaikkiin toiminnalliseen hetkeen. Lapset saavat olla lapsia ja aikuinen heitä tukee ja kannattelee kaikissa onnistumisen illoissa.

Henkilöstön ajatuksia varhaiskasvatuksen tulevaisuuteen

- Millaista tarinaa haluaisin, varhaiskasvatuksesta kerrottavan 2030
  - Positiivista
  - Lapsi huomataan ja huomioidaan yksilönä, että hän kokee tulevansa kuulluksi ja saa oikea-aikaista ammatillista tukea kehitykseensä. Hyvät tavat, rajat ja rakkaus. Kokonaisvaltainen hyvinvointi. Laaja-alainen oppiminen, ihmettely ja elämän ihastelu. Ilmiöinä asioiden oppiminen, vastauksia mihin tahansa kysymyksiin. Kaikki hyvässä yhteistyössä lasten vanhempien kanssa kunnioittaen kaikkia varhaiskasvatuksessa toimivia lapsia, vanhempia ja työntekijöitä. Positiivisen pedagogiikan ja vahvuusperusteisen oppimisen periaatteet tukevat tavoitteet.
  - Lapsen ”toinen koti” jossa nautetaan ja välillä itketään..leikitään ja välillä tuoksuu pulla
  - Toivon, että varhaiskasvatuksen arvostus nousee sen ansaitsemalle tasolle ja tämä tarina lähtee liikkeelle siitä että varhaiskasvatus on oikeasti laadukasta lasten tarpeisiin vastaavaa ja myös vanhemmat tämän huomaavat ja sitä kautta tarina lähtisi liikkeelle! Tämä tarina vaatii päiväkoteihin pysyvää ammattitaitoista henkilökuntaa joilla on aikaa keskittyä lasten kanssa olemiseen työpäivien aikana.
  - Syli, rauha tekemisen ilo!
  - Varhaiskasvatukseen on mukava tulla ja sieltä esiopetukseen voi iloisin mielin lähteä
  - Lapset ja vanhemmat osallistuvat toiminnan suunnitteluun. Toteutamme uusia ideoita.
  - Kuusamon varhaiskasvatus on lapsilähtöistä ja lapsiläheistä. Kuusamossa varhaiskasvatukseen on panostettu ja se näkyy sekä henkilöstö- että muissa resursseissa. Lapsiryhmät ovat sopivan kokoisia ja suhteessa tiloihin jossa varhaiskasvatusta toteutetaan. Henkilöstö on innostunut ja joustavaa ja saa jatkuvaa koulutusta varhaiskasvatussuunnitelman eri osa-alueilta. Huolenaiheita kuunnellaan ja niihin myös reagoidaan.
  - Lasten osallisuus heidän toiveiden kautta näkyy varhaiskasvatuksessa koko ajan enemmän. Saadaan enemmän lasten mielenkiinnonkohteista rakennettavia teemoja ja tuokioita. Lapset huomioidaan yksilöinä ja toteutetaan pienryhmätoimintaa, jossa yksilöllisyys parhaiten huomataan. Laadukasta varhaiskasvatusta tarjotaan kaikille lapsille ammattitaitoisin ottein.
  - Lapsien hyvinvointiin panostettaisiin moniammatillisesti ja ennakoivalla lapsilähtöisellä otteella
  - Henkilörakenne on lain ja asetuksen mukainen. Pysymme kehityksen mukana mitä se sitten kaikilta vaatiikaan
  - Lastenhoitajat jättävät pysyvän jäljen varhaiskasvatukseen. Läsnäolevaa ja ammattitaitoista henkilökuntaa heidän lisäksi, jotka kulkevat lasten rinnalla koko heidän hoitopäivänsä. Huolehtien ja syliä ja turvaa antaen.
  - Luotettava, joustava, yksilöllisiin ja yhteisöllisiin ja tarpeisiin vastaava, ammattitaitoinen, helposti lähestyttävä, asiakaslähtöinen, monipuolinen, palvelut saman katon alla, joustavat moniammatilliset yhteistyökäytännöt. Lasta kuulevat. Riittävästi tukipalveluja käytössä
  - Iloa ja yhteisöllisyyttä. Hienoja onnistumisen kokemuksia kaikille lapsille, hyvää mieltä ja positiivisuutta. Turvallinen varhaiskasvatusympäristö, jossa jokainen lapsi saa olla oma itsensä ja osa ryhmää
  - Lapselle on normaalia, että kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia, ympäristöstä ja kestävä kehitys on kuuluu myös normaaliin arkeen
  - Päiväkodissa on rento ja iloinen tunnelma. Jokainen lapsi kokee olonsa turvalliseksi ja löytää kavereita. Työntekijöillä on riittävästi aikaa hoitaa työtehtävänsä. Pedagogiikka on luontevaa ja arki joustavaa. Perheillä on käytössä uudenlaisia kommunikaatio väyliä olla yhteydessä päiväkotiin.
  - Se on laadukasta, lapsilähtöistä ja vanhempien kanssa yhdessä tekemää yhteistyötä kasvatuskumppanuuden ajatuksin periaatteella. Pienet on hyvä huomioida hyvin kokonaisvaltaisesti. Sieltä sitä lähdetään tekemään sitä alustusta päivähoidon arkeen.
  - Muita huomioita:
    - henkilöstörakenne tulisi olla jo ennen vuotta 2030, henkilöstön saaminen haastavaa palkkauksesta johtuen.
    - Vakassa on töissä huippuosaajia ja toisistaan välittävää henkilökuntaa, toivottavasti saamme riittävästi resursseja toteuttaa varhaiskasvatusta
    - Perhepäivähoidon jatkuvuutta toivotaan, suurissa päiväkodeissa ei niin kodinomaista
    - Suhdeluku voisi olla 1:6, että lapsilähtöinen kaupunki brändäys toisi uusia euroja ja positiivista näkyvyyttä
    - Huomion kiinnittäminen uusiin työntekijöihin ja heidän pitämiseen Kuusamossa.
    - Kuunneltava perheitä, varhaiskasvatuspalveluiden eri toimijoita, moniammatillisia työryhmiä muodostaen toimivan kokonaisuuden
    - Digipalveluita tulee kehittää

Johtaminen

- Henkilöstön ajatuksia; esihenkilön läsnäolotoive, tasapuolisuus, oikeudenmukaisuus - miten huomioidaan?
- Aluejohtajien ajatuksia
  - Pedagogiikan korostaminen
  - Opettajien rooli tiimivastaavina
  - Hyvinvointijohtaminen nousee
  - Neljän aluejohtajan malli, tiimijohtaminen ollut hyvä malli jakamisen näkökulmasta
- Johtamisen malli tulevaisuudessa?
  - Sijaisjärjestelyiden vastuu aluejohtajat ja henkilöstökoordinaattori
  - Työvuoronsuunnittelu delegoitu yksiköihin tai henkilöstökoordinaattori
  - Koordinoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja sijaistaa loma-aikoina
- Muita:
  - Aluejohtajien sijaistaminen – yksikötason vastuu? Johtotiimissä vastuu?
  - Koulujen yhteydessä olevien esiopetusryhmien johtaminen – selkeät roolit?
  - Työryhmiin osallistumisen jakaminen?

Millaista tarinaa haluat, että varhaiskasvatuksesta kerrotaan?

Lapsi keskiössä, perheen huomiointi, lapsesta ja perheestä välitetään ja heitä arvostetaan. Ammatillista. Asiantuntevaa, palveluhenkistä toimintaa. Lapsi tulee mielellään ja viihtyy varhaiskasvatuksessa. Tyytyväiset asiakkaat! Varhainen tuki toteutuu. Ammattitaitoinen, sensitiivinen henkilöstö, ilo- valo- ja innovatiivisuus läsnä- Lapsen ääni kuuluu, tyytyväisyys läsnä.

- Aluejohtajien tehtävänkuvaan kuuluu mm.;

henkilöstöjohtamista, palveluohjaus, useamman yksikön/palvelumuodon järjestäminen, koko tulosalueen tasolla yhteisten asioiden (kehittämistyö) suunnittelu, arviointi ja eteenpäin vieminen, kaupungintason kehittämiskohteiden osallistuminen ja ohjeiden ja toimintamallien jalkauttaminen. Työaika ei riitä kaikkien tehtävien tekemiseen. Yksiköistä yhteydenottoja paljon, pohdintaa vaativia tehtäviä ei saa etenemään jatkuvien keskeytysten takia. Tarve tarkastella lisäresurssia tukipalveluihin/yksikön johtamiseen

Lasten hyvinvointi lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan

Lapsella on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 31. artiklan mukaan oikeus lepoon, vapaa-aikaan, leikkiin, virkistystoimintaan, kulttuurielämään ja taiteisiin.

Leikki ja virkistystoiminta ovat välttämättömiä lasten terveydelle ja hyvinvoinnille ja ne edistävät luovuuden, mielikuvituksen, itseluottamuksen, minä pystyvyyden sekä fyysisten, sosiaalisten, kognitiivisten ja emotionaalisten vahvuuksien ja taitojen kehittymistä. Ne tukevat oppimisen osa-alueita ja ovat tapa osallistua jokapäiväiseen elämään. Lisäksi niillä on olennaista arvoa lapselle puhtaasti niiden tarjoaman nautinnon ja mielihyvän ansiosta. Leikki on tärkeää lapsen omaehtoiselle kehittymistarpeelle ja että sillä on merkittävä tehtävä aivojen kehittämisessä etenkin varhaislapsuudessa. Leikki ja virkistystoiminta edistävät lapsen kykyä neuvotella, saavuttaa emotionaalinen tasapaino, ratkaista konflikteja ja tehdä päätöksiä. Leikkiessään ja virkistystoiminnassa lapset oppivat tekemällä: he tutustuvat ympärillään olevaan maailmaan ja kokeilevat uusia ideoita, rooleja ja asioita ja oppivat tätä kautta ymmärtämään ja rakentamaan sosiaalista asemaansa maailmassa.

Leikki ja virkistystoiminta voivat tapahtua lasten ollessa itsekseen, yhdessä ikätoveriensa kanssa tai kannustavien aikuisten seurassa. Rakastavat ja huolehtivat aikuiset voivat tukea lasten kehitystä leikkimällä heidän kanssaan.

Riittävällä levolla varmistetaan, että lapsella on riittävästi energiaa ja motivaatiota osallistua leikkiin ja luovaan toimintaan. Lapsen oikeus lepoon edellyttää, että lapsille annetaan riittävä hengähdystauko työstä, koulutuksesta tai muusta rasituksesta heidän optimaalisen terveytensä ja hyvinvointinsa varmistamiseksi. Se edellyttää myös mahdollisuutta nukkua riittävästi. Levon kieltämisellä voi olla peruuttamattomia fyysisiä ja psyykkisiä vaikutuksia lasten kehitykseen, terveyteen ja hyvinvointiin.

Vapaa-aika tarkoittaa aikaa, jolloin lapsi voi leikkiä tai osallistua virkistystoimintaan. Se määritellään vapaaksi tai velvollisuuksista vapaaksi ajaksi, johon ei sisälly muodollista koulutusta, työntekoa, kotityötä, muiden elämää ylläpitävien toimintojen suorittamista tai osallistumista yksilön ulkopuolelta ohjattuun toimintaan. Toisin sanoen vapaa-aika on pitkälti harkinnanvaraista aikaa, jonka lapsi voi käyttää haluamallaan tavalla ilman viihdykkeitä ja virikkeitä yksin tai perheen kanssa.

Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista lapsen kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevaa pedagogista toimintaa.

Toiminnassa huomioidaan lapsen perustarpeet arjessa ja leikillä on iso rooli varhaiskasvatuksen arjessa. Arkea rytmitetään siten, että lapsen oikeus leikkiin ja lepoon toteutuu päivän aikana.

Lapsiryhmässä toiminta on strukturoitua iän, kehitystason ja taitojen mukaan määräytyvää ja lapsen omaehtoiseen toimintaan ei ole paljon mahdollisuuksia.

Lapsen oikeudesta vapaa-aikaan vastaa ensisijaisesti lapsen huoltajat. Lapsen oikeudesta lomaan varhaiskasvatuksesta keskustellaan vanhempien kanssa. Varhaiskasvatuspäivän pituus ja perheen muiden jäsenten loma-aikojen kanssa samanaikainen varhaiskasvatuksen tarve on ajoittain keskustelun aiheina.

Kuusamossa varhaiskasvatuksesta alkaa kulttuuritoimen suunnittelema Kulttuuripolku, jossa mahdollistetaan kaikille lapsille kulttuuritapahtumaan osallistuminen vuosittain. Kädentaidot, käsityö, musiikkia ja kuvataide sisältyvät VASUn ja EOPSin sisältöihin.

Lasten osallisuus ja kuulluksi tuleminen

Lapsen edun ensisijaisuus kaikessa päätöksenteossa on varhaiskasvatuksessa tärkeää. Lasten etua yksilönä ja lapsiryhminä tai –joukkoina on otettava huomioon mm. palvelujen kehittämiseen, lapsiin vaikuttavien suunnitelmiin ja strategioihin liittyvissä toimenpiteissä (3. artikla).

Lapsilla on oikeus sekä yksilönä että ryhmänä ilmaista näkemyksensä kaikissa lapsia koskevissa asioissa, ja nämä näkemykset tulisi ottaa huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti (12. artikla). Lapsilla on oikeus tehdä valintoja sekä määrätä itse osallistumisestaan esim. leikkiin.

YK:n lapsen oikeuksien komitean mukaan 31. artiklan mukaiset oikeudet vaikuttavat positiivisesti lasten kasvatukselliseen kehitykseen; osallistava kasvatusta ja osallistava leikki vahvistavat toisiaan, ja niitä pitäisi tukea joka päivä koko varhaiskasvatuksen (sisältäen esiopetusta) ajan.

Varhaiskasvatuksessa toiminnan taustalla on tutkimukseen perustuva varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetussuunnitelma. Osaava ja ammattitaitoinen henkilöstö huomioi lasten edun ja löytää toimintamallit lasten mielipiteiden ilmaisun tukemiseen ja niiden huomioimiseen arjen toiminnassa.

Varhaiskasvatuksen yksiköissä osallistetaan lapsia toiminnan suunnitteluun erilaisilla tavoilla. Ryhmissä pidetään säännöllisiä yhteispalavereita, äänestetään, annetaan palautetta tapahtumista, tehdään kyselyitä kotona vastattaviksi ja annetaan valita eri tilanteissa niissä puitteissa kuin mahdollista. Aikuisten havainnointi on yksi merkityksellinen keino nähdä ja kuulla lapsista yksilöinä ja ryhmän jäseninä.

Esiopetuksessa toimii minikedu, jota aluejohtaja vetää.

Lasten ajatuksia
hyvinvointia
tuottavista ja
tärkeistä asioista

- **Varhaiskasvatus**

- Leikki
- Kaverit
- Ulkoleikit
- Tekemiset
- Hoitajat
- Syöminen ja nukkuminen

- **Esiopetus**

- Autetaan toisia
- Leikitään toisen kanssa
- Leikitään monen kanssa
- On hyvä olo
- Ei kiusata toista
- Maja ja hippaleikit

Kuusamo 150-vuotisjuhlan yhteydessä kysyttiin eskarilaisten toiveita Kuusamolle

Olisi valtameriä

Olisi 7-renkaisia rekkoja

Jättivuoria

Helmipöllöjä

Täällä on kaikki tarpeellinen

Hyvinä asioina eskarilaiset kokivat; Tropiikin, kelkkailun ja veneilyn, kalastamisen, trampoliinilla temppuilun, Änkkäripuiston, metsästyksen, piknikin ja että täältä voi matkustaa kotimaahan ja ulkomaahan.

Huonoa on; kun jotkut kiusaa, on sota, ei pääse hirveenä lämpimiin vesiin uimaan, jos rosvot pöllii toisten pyöriä ja roskittaminen

MINIKEDU

Turvallisuus

- Pelko fyysisistä tai inhimillisistä riskeistä, joille lapset altistuvat paikallisympäristöissään, on lisännyt valvontaa ja tarkkailua, jolloin lasten vapautta leikkiä ja virkistysmahdollisuuksia on rajoitettu.
- Lapset voivat olla uhkana toisille lapsille leikki- ja virkistystoiminnassa. Esim. kiusaaminen, vanhempien lasten nuorempiin kohdistama väkivalta ja ryhmän painostus esim. suurien riskien ottamiseen.
- Leikki- ja virkistystoiminnassa on yhteensovitettava toimenpiteitä, joilla toisaalta vähennetään ei hyväksyttäviä vaaroja lasten ympäristöstä, kuten leikkiympäristön rakentaminen turvallisesti ja toisaalta tiedotetaan lapsia ja tarjotaan heille valmiudet ryhtyä tarvittaviin varotoimiin oman turvallisuuden lisäämiseksi.
- Lapsen edun ja lasten kokemusten ja huolenaiheiden kuuntelemisen tulisi olla vaikuttavina periaatteina, kun määritellään riskitasoa, jolla lapset voidaan altistaa.
- Lasten elämänpiirissä tapahtuneet yllättävät muutokset voivat olla lapselle traumaattisia. Esimerkiksi perheenjäsenen äkillinen menettäminen kuoleman tai vanhempien eron takia ovat tärkeitä tietoja varhaiskasvatukseen, että lasta voidaan tukea ja vahvistaa turvallista arkea tässä kehitysympäristössä.
- Jos varhaiskasvatuksessa aikuisille tulee huoli lapsen mahdollisesti kotona kokemasta väkivallasta asia otetaan puheeksi perheen kanssa ja yhteistyössä ollaan yhteydessä tarvittaessa lastensuojeluun.

Varhaiskasvatuksessa pelastus- ja turvallisuussuunnitelmat päivitetään säännöllisesti. Yksiköissä tehdään mm. turvallisuusriskien ja henkilöriskien arviointia, turvallisuuskävelyitä sekä pelastusharjoituksia säännöllisesti.

Kiusaamiseen varhaiskasvatuksessa on nollatoleranssi. Aikuiset puuttuvat niihin heti suunnitelman mukaisesti.

Kiusaamisen ennaltaehkäisyyn panostetaan ja toimintavuoden alussa tehdään ryhmäkohtaiset suunnitelmat teemaan liittyen.

Varhaiskasvatuksen yksiköihin on tehty hyvinvoinnin vuosikellot, jotka ohjaavat hyvinvointityön toteutumista arjessa.

Miniverso on käytössä varhaiskasvatuksessa.

Lasten kokonaisvaltaisesta turvallisuudesta vastaa huoltaja ja perheiden kanssa tehtävä yhteistyö esim. verkkoturvallisuuden toteutumiseksi on tärkeää.

Riskit varhaiskasvatuksessa

- Nopeat ja osittain yllättävät vaihtelut palvelun kysynnässä
- Henkilöstön kelpoisuudet ja riittävyys
- Henkilöstön saatavuus
- Henkilöstön ikärakenne
- Voimakkaasti muuttuva taloudellinen tilanne
- Oman ja yksityisen tuotannon oikea suhde
- Pandemia ja sairaudet
- Pidempikestoiset tekniset häiriöt mm. internet yhteyksissä
- Kiinteistöjen osalta ilmenevät yllättävät tilanteet
- Yksityinen toimija lopettaa tuotantonsa tai ilmoittaa riskeistä tai palvelunlaatu ei ole tasalaatuinen kunnallisen toimijan kanssa

Huoltajien ajatuksia varhaiskasvatuksesta - Kysely keväällä 2021

Lasten ja perheiden odotukset

- Lastenhoitaja olisi hyvä saada erotilanteessa
- Riittävästi henkilöstöä
- Hyvää ja reipasta mieltä
- Virikkeellinen, monipuolinen ja turvallinen ympäristö. Tarpeeksi ulkoilua
- Lapselle turvallinen kasvu ympäristö, kavereita, monipuolista toimintaa
- Kiireetön vuorovaikutusta ja läheisyyttä, syliä ja yksilöllistä huomiota
- Huomioidaan lapsen yksilöllisyys ja erityistarpeet, nepsy, ryhmäkoot, aistiliherkkyys, sisäilmaoireilevat ym.
- Että homma toimisi niin kuin nytkin
- Väliaikaisten yksiköiden takia lapselle tulevien siirtymien vähäisyydestä huolehtiminen
- Pysyvyyttä
- Joustavuutta ja sopia vuorotyötä ja ylityötä tekeville
- Laadukas ja monipuolinen toimintakokonaisuus.
- Tiedottaminen kännykän kautta ollut hyvä kehityssuunta
- Lapselle sama varhaiskasvatusympäristö läpi vuoden kohtuullisen matkan päästä kotoa.
- Pohjois-Kuusamon palvelujen kehittäminen
- Ruokailu voisi tapahtua ruokasalissa muilla paitsi pienillä
- Pienen lapsen herkkyyks ja stressaantuminen tulisi muistaa
- Lapsen tuleva koulu tulisi huomioida. Samat lapset siirtyisivät samaan kouluun.
- Sähköinen järjestelmä
- Kaikille perheille taataan palvelut
- Paikka saadaan kohtuullisessa ajassa
- Maksuton varhaiskasvatus alle 6-vuotiaille
- Varhaiskasvatuksen muodot esillä, kenelle kuuluvat ja kustannukset.
- Neurolassa ohjattaisiin palveluihin
- Kodinomaista
- Liikunnallista ja luonnonläheistä
- Pienet ryhmäkoot ja kohtuulliset hinnat
- Oma kokki
- Palkkaus kuntoon
- Terveitä rakennuksia
- Enemmän keskitytään kouluvalmiuksiin isompien kanssa
- Avustaja ryhmässä
- Sisärukkaset samassa yksikössä
- Perheillä pitäisi olla enemmän vaikutusvaltaa hoitopaikan suhteen

Miten varhaiskasvatuspalvelut ovat pystyneet vastaamaan varhaiskasvatustarpeeseenne kuluneen vuoden aikana 3,65

Muut kommentit: Perhepäivähoidon säilyminen, perhepäivähoidon varapaikka tulisi olla aina sama. Lisää perhepäivähoitajia. Varhaiskasvatuksen vetoa voimaa työpaikkana tulisi panostaa, vuorotyötä tekevien loma-aikojen ilmoittaminen tulisi olla mahdollista tehdä myöhempään.

On joustettu tarpeen tullen molemmiin puoliin ja tieto kulkenut hyvin. Jatkakaa samaan malliin. Vanhempien tasavertainen kohtaaminen ja rakentava yhteistyö. Kolmas sektori tulee huomioida suunnitelmassa.

Nykyinen järjestelmä ei tue nykyajan työssäkäyntiä, Rukan päiväkodissa paljon lapsia. Tilantarve Rukalla huomioitava. Lomautustilanteessa palvelun kehittäminen. Jonossa olevia perheitä tulisi tiedottaa ajoittain tilanteesta. Henkilökunta on ollut ihanaa ja päiväkotiin lähdetään aina iloisella mielellä. Henkilökunnasta tulee pitää huolta.

Töihinpaluun pohdinnassa punnitaan lapsen reagointia, kun viedään varhaiskasvatukseen. Kerhoajan lisääminen päivässä yli 3-vuotiaille. Kesäajat tulisi olla omissa yksiköissä. Palveluseteli yksityiseen hoitoon ollut tärkeä ja mahdollistanut lasten lähihoitopaikan säilymisen.

Neljän kuukauden jonotusaika liian pitkä. Yhteistyön lisääminen vanhempien kanssa. Avoimeen varhaiskasvatukseen lisää paikkoja. Kokemus hyvä ja lapsi viihtynyt erinomaisesti. Ryhmäkoko ollut sopiva ja lapsi saanut riittävästi huomiota hoitajilta.

Henkilökunta tekee erinomaista työtä päiväkodeissa. He ottavat lapset ja perheet yleensä kokonaisuutena huomioon ja tiukoissa tilanteissa he kykenevät joustamaan ja auttavat perhettä koko sydämellään.

Huoltajien ajatuksia varhaiskasvatuksen tulevaisuudesta

Millaista tarinaa haluaisit, että varhaiskasvatuksesta v. 2030 kerrotaan

- Kehitystä hyvään suuntaan
- Että on onnistuttu hyvin ottamaan huomioon jokainen lapsi eikä vaan olla suurennettu ryhmäkokoja
- Lasten tunnetaitojen harjoittelu yksi varhaiskasvatuksen osa-alueista ja osa arkea
- Aikuisilla olisi aikaa lapsille
- Varhaiskasvatus on avointa, kannustavaa, monipuolista ja lapsen kehitystä tukevaa.
- Ammatillisella otteella toteutettua lasten kasvatusta, johon kuuluu kädentaidot, leikit, ulkoilu ym. Kehittävä toiminta.
- Että pitäisimme yhdessä huolta siitä, että lasten arvomaailmaan kuuluisi automaattisesti avarakatseisuus, ystävällisyys, hyvät käytöstavat sekä luonnon kunnioittaminen
- Että olemme todenneet pienryhmien olleen oikea valinta sen sijaan että olisimme rakentaneet aina vain isompia laitoksia, joissa isot ryhmäkoot.
- Omahaajuus. Lapsen päivästä kerrotaan yksilöllisyys huomioiden.
- Leikkiin ja vuorovaikutukseen sekä laadukkaaseen varhaiskasvatustoimintaan panostetaan
- Opettavaisia, hauskoja ja mielikuvitusta ruokkivia
- Kuusamo huomioi kaikenlaiset perheet tasavertaisesti palveluillaan ja antaa erilaisia mahdollisuuksia varhaiskasvatukseen eikä pelkästään keskustan isoja päiväkotejaryhmiä
- Rehellinen ja realistinen
- Vanhemmat kertoisivat, kuinka turvallisimmiin he saivat jättää lapsensa hoitoon ja lapset kertovat kuinka mukavaa oli olla päivähoitossa ja eskarissa ja mitä kaikkea, he oppivat ja kavereita oli, eikä kukaan kiusannut.
- Positiivista.
- Toivoisin, että ryhmien koko olisi pienentynyt
- Saisi syödä normaalia kotiruokaa
- Rauhallisia tiloja toteuttaa lapsen toiveita
- Asiakkaiden tarpeita on kuunneltu todella hyvin
- Väkiluku noussut
- Monikulttuurisia päiväkoteja, kielikylpy-päiväkoteja
- Sivukylillä perhepäivähoitoa
- Vauvaraha 10 000€/10 vuoden ajaksi eli 1000€/vuosi
- Aikuisen läsnäoloa ryhmässä
- Tasapuolista kaikille
- Kuunnellaan lasten toiveita ja liikutaan ympäröivässä, rikkaassa luonnossa
- Pienempiä päiväkoteja
- Enemmän retkiä, teatteria, uimakouluja ja yhteisöllisyyttä
- Jokainen lapsi on ihana oma yksilö, joka kasvaa ja kehitty omassa tahdissaan
- 1-2 luokkalaiset pääsisivät kesäaikana päivähoiton piiriin, vanhemman työn ajaksi ja talvella koulun jälkeen hoitoon päiväkotiin

Päiväkotien kautta saatuja toiveita tärkeistä asioista:

- Yksilöllinen huomioiminen, hoiva ja huolenpito
- Mielekäs, ikätason mukainen toiminta
- Monipuolista tekemistä
- Lapsen kasvamisen ja oppimisen tukeminen positiivisen kautta
- Vuorovaikutus- ja kaveritaitojen opettelu
- Kasvattajien välinen yhteistyö ja kohtaaminen
- Tiedottaminen tärkeää, saa muistuttaa
- Tulo- ja lähtötilanteet sujuvia ja lämpimiä
- Neuvot ja tuki vanhemmalle tärkeää
- Vanhemmat voivat luottavaisina jättää lapsensa varhaiskasvatukseen

Esiopetuksessa kerättyä palautetta:

- Lapset viihtyvät ja heillä on kavereita
- Lasten yksilöllisyys ja erityispiirteet on huomioitu
- Yhteistyö koetaan sujuvaksi. Yhteisiä tilaisuuksia on kaivattu.
- Esiopetus on tuttua ja turvallista
- Henkilökunta on iloinen ja positiivista

Talous

- Toimintatuotot pienenevät – maksuton varhaiskasvatus
  - Lyhyet varhaiskasvatuspäivät ja sisällöltään rikkaammiksi (vs. laki), kerhotoiminnan kehittäminen
  - Erilaisia varhaiskasvatuspalveluja erilaisten perheiden tarpeisiin (yhteistyötahojen kanssa)
  - Seurauksena asiakasmäärän nousu
    - Miten vaikuttaa rakenteisiin, henkilöstöön ja palvelun järjestämiseen
    - Hallinnon kulut laskutuksen toteutukseen suhteessa saatuihin tuloihin. Koska tarkoituksenmukaista luopua asiakasmaksujen perimisestä.
- Tukipalvelukustannukset nousevat; ICT ja pesulapalvelut
  - ICT-ratkaisut kaupungin ratkaisuja, tulosalueella ei mahdollisuutta vaikuttaa
  - Pesulapalvelut ulkoistettu. Toimialoilla eri sopimukset. Voidaanko yhtenäistää? Pitääkö yksiköissä tehdä enemmän pyykkihuoltoa? (resurssi)
- Ulospäinmyytäviä tuotteita tulee kehittää
  - Verkoston kanssa yhteisiä palvelumuotoja?

Tulevaisuus – Kuusamon varhaiskasvatuksen vetovoiman ja pitovoiman kasvattaminen - uskalletaan toimia innovatiivisesti, kuusamolaisittain.

- Sijaisrekrytinnin haasteet – sijaistiimi kokeilu 2021-2022
- Varhaiskasvatuksen opettajien rekrytinnin haasteet - palkka
- Sähköisen järjestelmän puuttuminen
- Olemassa olevien menetelmien käytön aktivointi; miniverso, LP
- Vanhemmuuden tukemisen kehittäminen moniammatillisena yhteistyönä.
- Onko tavoitteena saada kaikki kuusamolaiset varhaiskasvatusikäiset lapset osallistumaan varhaiskasvatukseen? Työryhmän mielestä varsinkin alle 2-vuotiaiden kohdalla tulisi panostaa lapsen ja vanhemman kiintymyssuhteen rakentamiseen ja kannustaa perheitä huolehtimaan lapsen hoidosta kotona. Kolmevuotiaan kohdalla kuntouttavaa varhaiskasvatusta tarvitsevat tulisi ohjata varhaiskasvatukseen.
- Asiakasmäärän nousu aiheuttaa paineen lisätä palvelua ja tiloja.
- Palveluntarve suuntautuu vahvasti perheiden työssäkäynnin suuntaan. Toiveita esitetään keskustan alueelle vaikka kotiosoite olisi pohjoisessa, jos työpaikka tai esim. varahakija on keskustan alueella.
- Avoimen varhaiskasvatuksen kehittäminen myös muihin yksiköihin tulevaisuudessa, että lähipäiväkotiperiaate mahdollistuu.
- Perheille tarjotaan mahdollisuus valita erilaisista palveluista lapsen tarpeisiin sopiva vaihtoehto.

Tilaohjelmat

- Tilaohjelmissa huomioidaan palvelun kysynnän asettamat kehittämistarpeet, palvelun lakisääteinen kehittäminen sekä paikalliset strategiat. Painopisteenä oleva hyvinvointi huomioidaan myös tilaohjelmissa ja varhaiskasvatuksen oppimisympäristöä suunniteltaessa. Päiväkotirakentamiseen on myös omat rakentamissäädökset.
- Kuusamossa kaavoitusta ja rakentamiseen uusia alueita on tulossa usealle alueelle. Varhaiskasvatuksen näkökulmasta alueellinen varhaiskasvatustarve kulkee 10-15 vuoden sykleissä alueilla, kun lapsiperheaika päättyy.
- Varhaiskasvatuksen tilaohjelmissa on tärkeä huomioida perusopetuksen kouluverkko, jotta sujuvia ja joustavia opinpolkuja voidaan mahdollistaa.
- Tarve ja tilaselvityksiä on aloitettu: Kirkkokedon esiopetus, Rukan päiväkotito, Taikarepun päiväkotito ja Tolpanniemen esiopetus. Näistä on esitelty toimintasuunnitelmaosiossa aikataulua tarkemmin.

Palveluverkkosuunnitelman ja toimintasuunnitelman päivittäminen

---

- Palveluverkkosuunnitelman hyväksyy ja antaa toimeenpano päätöksen sekä mahdollistaa mm. resurssipäätöksillä Kasvatus- ja sivistyslautakunta
- Varhaiskasvatuksen tulosalueella toteutetaan toimintasuunnitelman mukaisesti kehittämistavoitteita.
- Palveluverkkosuunnitelman ja toimintasuunnitelman toteutumista seurataan, arvioidaan ja päivitetään mm. lautakunnan ja ohjaavien lakimuutosten mukaisesti.

Toimintasuunnitelma

Yksikkö	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Petäjäkankaan päiväkot							
Porkkatörmän päiväkot	väistö Ruskarinteellä	Saneeraus valmis					
Maaseläntien päiväkot	intervalli poistuu						
Rukan päiväkot	tilaohjelma tehty	tehdään tarve- ja hankeselvitys	Tilaohjelman mukainen lisätila käytössä				Rukan varhaiskasvatus niveltyy Rukan esi- ja perusopetuksen (vl.1-6) kanssa samaan pihapiiriin.
Taikareppu avoin päiväkot, kerho	muutto Hotkun tiloihin Ruskarinteen suunnittelu	Tilaohjelma valmis	Tila ja tarveselvitys tehty ja aikataulutettu		Taikareppu niveltyy Kirkkokedon pihapiiriin tai Nilonkankaan esiopetuksen pihapiiriin		
Tolpanniemen esiopetuspk		Tilaohjelma tehty, 5-vuotiaiden esiopetus	Tila ja tarveselvitys tehty, kilpailutus tehty, rakentaminen syksy	Tolpanniemen esiopetus niveltyy Tolpanniemen koulun yhteyteen			
Kirkkokedon esiopetuspk	huonetilaohjelma tehty	huonetilaohjelma valmis			Tilaohjelman mukaiset tilat käytössä		
Nilonkankaan esiopetuspk			uusi koulu				
Perhepäivähoito			Tuetaan perhepäivähoitajan koulutuksen järjestämisen kautta yrittäjäksi ryhtymistä yhteistyössä KAO, Kuusamon kanssa				
Käylän esiopetus	oppilasennuste tuleville vuosille	Sidoksissa kouluverkko-suunnitelmaan					
Rukan esiopetus		sidoksissa kouluverkko-suunnitelmaan					
Mäkelän esiopetus		Sidoksissa kouluverkko-suunnitelmaan					
Varhais erityis kasvatus			kolme vakituista varhais erityis opettajaa 2021 Kuntouttava varhaiskasvatus polku selkeä. Pidennetty oppivelvollisuus ja varhennettu esiopetus polku selkeä.	tavoiteta 1 vakituinen erityisavustaja/yksikkö saavutettu 2021 Määritelty veon:n palvelut ja ohjeistukset tuen hakemiselle yksityisille varhaiskasvatuspalveluiden tuottajille kaupungilta.			

Toimintasuunnitelma

Yksikkö	2020	2021	2022	2023	2025	2027	2029	2030
Varhaiskasvatuksen johtotiimi			varhaiskasvatusjohtaja ja aluejohtajien työnorganisointi ja johtamisen malli (4 aluejohtajaa?) Tehtävänkuvat TVA-luokitus Sijaistiimi Lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönottoaminen kaikessa päätöksenteossa (mahdollisuuksien mukaan keväällä 2022)					
Yksityinen varhaiskasvatus			Palvelusetelin sääntökirjan päivitys varhaiskasvatuslain ja vasupäivitykseen liittyen.					
Maksuton varhaiskasvatus			Laskutuksen kustannusvertailu suhteessa tuloihin.					
Asiakaspalvelun kehittäminen/ sähköinen järjestelmä			Sähköisestä järjestelmästä päättäminen	sähköinen järjestelmä käytössä				
Varhaiskasvatussuunnitelman päivitys			KASIIlautakunnassa paikallinen vasu hyväksyttävänä keväällä ja käyttöönotto syksyllä 1.8.					
Tehtävänimikkeiden selkiyttäminen varhaiskasvatuslain mukaiseksi		Päätös nimikemuutoksesta 9/2021						
Sisäiset kehittämiskohteet			Järjestemissä käytettävien nimien yhtenäistäminen HR:n kanssa Budjetissa sisäisen ruokahuollon/siivoushuollon kuluihin siirretty kaikki varhaiskasvatussyksiköt Neljän aluejohtajan palkkakulut varhaiskasvatuksen hallinnon alla					
5-vuotiaiden esiopetus		"viskari"-toiminnan kehittäminen peilaten kokeilu ops:iin						